SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO
PIRKANMAAN PIIRI

17.12.2025

LAUSUNNON ANTAJAT:
Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry.
PL 482
33101 Tampere
pily@pily.fi

Pyydämme lähettämään kaikki asiaa koskevat dokumentit sähköpostilla.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.
Pyhäjärvenkatu 5 B, 2 krs.
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi

Pyydämme lähettämään kaikki asiaa koskevat dokumentit sähköpostilla.

VASTAANOTTAJA:
Tampereen kaupunki
kirjaamo@tampere.fi

ASIA: TRE:5584/11.04.02/2025

Lausunto Tampereen kaupungin luonnonsuojelualueohjelman 2026–2040 luonnoksesta

SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO
PIRKANMAAN PIIRI

Sisällys

YLEISTÄ 3
Pinta-alat ja tavoitteet 3
Suojelun toteuttaminen 4
Harjumetsien valorinteet ja muut paahdeympäristöt 5
Vaikutusten arviointi 7
LUONNONSUOJELUALUEOHJELMAN KOHTEET JA NIIHIN EHDOTTAMAMME LAAJENNUKSET 8
1. Keskinen Pirttijärvi, 2. Ylä-Pirttijärvi ja 3. Puukkosuo 8
4. Jylhänperä 9
5. Vähä Valkeajärvi 10
6. Terälahti – luontokoulun metsä 10
7. Taulasalo 11
8. Niemisennokka 12
9. Kintulammin laajennos ja 10. Katusuo 12
11. Korpi-Keso ja 12. Uusi-Keso - Aitolahden arvokas luontokokonaisuus 15
13. Metsä-Kiikkinen 17
14. Reuharinniemi 18
15. Kauppi-Niihama 19
16. Iidesjärvi 21
17. Pitkäahde 22
18. Lahdespohja 23
19. Leppänen ja 20. Lahdenperä 24
21. Multivuori 26
22. Hervantajärven luoteispuoli 26
KOKONAAN UUDET KOHTEET 27
Kulkkila 27
Maisansalo 28
Manukka 29
Kaukajärven eteläpuoli ja Pitkäjärven läheiset metsäalueet 30
Halimasjärven luonnonsuojelualueen laajennukset 32
Suolijärvi 33
Pyhäjärven saaret: Lehtisaari ja Saunasaari 35
Pärrinmaa 36
LAJISUOJELUSUUNNITELMA 38
LOPUKSI 39

SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO
PIRKANMAAN PIIRI

YLEISTÄ

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

On erinomaista, että Tampereen kaupunki on laatinut lumo-ohjelman lisäksi pelkästään uusien luonnonsuojelualueiden perustamiseen ja vanhojen laajentamiseen tähtäävän luonnonsuojelualueohjelman (jäljempänä pääsääntöisesti ls-alueohjelma). Uudella ls-alueohjelmalla Tampereen kaupunki osoittaa vastuunkantoa luonnon monimuotoisuudesta ja toteuttaa lakisääteistä velvollisuuttaan, joka mainitaan luonnonsuojelulain (9/2023) 11 §:ssä: ”Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja maisemansuojelua alueellaan.”

Pinta-alat ja tavoitteet

Ls-alueohjelmaan kuuluu noin 1000 hehtaaria perustettavia uusia luonnonsuojelualueita. Niiden toteutumisen jälkeen 3,3 % Tampereen koko maapinta-alasta on suojeltu. Tämä on selvä parannus nykytilaan (1,9 %), mutta paljon enemmän tarvittaisiin.

Suomen luonnonsuojeluliiton tavoitteena on, että 30 % metsistä suojellaan. Vertailtaessa suojelun osuutta maapinta-alasta useisiin muihin Suomen suuriin kaupunkeihin Tampere jää kauas taakse. Esimerkiksi Helsingin koko maapinta-alasta on tällä hetkellä suojeltu 5,2 %, ja kaupunki on asettanut tavoitteeksi nostaa suojeluprosentti 10:een seuraavien reilun 10 vuoden aikana (Helsingin kaupungin luonnonsuojelualueohjelma 2025–2038, s. 10). Turun koko maapinta-alasta on suojeltu 5,5 %, ja kaupungin tavoite on lisätä määrää kohti EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita: 10 % tiukkaa suojelua, 30 % suojelua (Turun kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma 2023–2029, s. 20). Vantaan koko maapinta-alasta on suojeltu tällä hetkellä 6,7 %, ja kaupungin tavoitteena on nostaa suojeluprosentti 10:een vuoteen 2030 mennessä (Luontopositiivinen Vantaa).

Eri kaupunkien vertailu ei toki ole yksiselitteistä johtuen muun muassa maanomistuksen eroista: esimerkiksi Helsingin kaupunki omistaa 66,5 % maapinta-alastaan, mutta Tampereen kaupunki vain 24,7 %. Tästä huolimatta on selvää, että Tampereen kaupungin pitäisi suojella huomattavasti lisää paitsi omistamiaan alueita myös edistää muiden maanomistajien hallinnassa olevien arvokkaiden kohteiden suojelua.

Tampereen kaupungilla olisi erinomaiset mahdollisuudet suojella huomattavasti suurempi osuus omistamistaan alueista kuin uudessa ls-alueohjelmassa esitetään. Kaupunki omistaa runsaasti suojeluun soveltuvia alueita, erityisesti metsiä. On tärkeää huomata, ettei kaupungin omistamien metsien hakkuille ole taloudellisia tavoitteita (ohjelmaluonnos s. 54), ja esimerkiksi Teiskossa metsiin ei kohdistu kaavoituksellisia paineita. Mittavallekaan lisäsuojelulle ei siis käytännössä olisi esteitä.

Jos uusi ls-alueohjelma vahvistetaan esitetyn laisena, ohjelman toteuttamisen jälkeen

Tampereen kaupungin kaikesta maanomistuksesta on suojeltu reilut 12 %. Kaupungin omistamien metsien suojeluprosentti nousee ohjelman toteuttamisen myötä 25,6:een (ohjelmaluonnos s. 22).

Ehdotamme, että ohjelman tavoite tuplataan, eli sen myötä perustettaisiin noin 2000 ha uusia luonnonsuojelualueita. Ohjelmaluonnoksen kohteisiin esittämiemme laajennusten ja kokonaan uusien kohteiden myötä päästäisiin varmasti ainakin lähelle tätä tavoitetta. Olemme valmiit esittämään uusia suojelukohteita myös jatkossa.

Luontokadon aikakaudella suojelua ei pidä lykätä hamaan tulevaisuuteen, vaan lähteä toteuttamaan määrätietoisesti jo nyt. Jos uusiin suojelualueisiin otetaan mukaan tämänhetkisiltä luontoarvoiltaan vaatimattomampia osa-alueita, niitä voidaan ennallistaa. Ennallistamista on Tampereen luonnonsuojelualueilla tehtykin, kun esimerkiksi Kintulammilla on ennallistettu ojitettuja soita.

Uuden ls-alueohjelman kohteiden mediaanikoko on 22,3 hehtaaria (ohjelmaluonnos s. 25) ja laskujemme mukaan koon keskiarvo on 45,5 ha. Aiemman luonnonsuojeluohjelman 2012–2020 kokonaan ls-lailla suojeltavien kohteiden mediaanikoko oli laskujemme mukaan 6,1 ha ja koon keskiarvo 32,6 ha. Näistä luvuista nähdään, että uudessa ls-alueohjelmassa ollaan suojelemassa keskimäärin isompia kohteita kuin aiemmassa.

Tampereen alueella olevien kaikkien (siis myös muiden kuin kaupungin mailla olevien) luonnonsuojelualueiden mediaanikoko on tällä hetkellä 7 ha, ja ohjelman toteuttaminen kasvattaisi lukeman 10,7 hehtaariin (ohjelmaluonnos s. 25).

Yleisesti ottaen luonnonsuojelussa tarvitaan laajempia, yhtenäisempiä ja toisiinsa paremmin kytkeytyneitä alueita. Mitä suurempia alueet ovat ja mitä enemmän kytköksiä niiden välillä on, sitä elinvoimaisempia ja turvatummassa asemassa niiden eliöstötkin ovat. On hyvä, että ohjelman tavoitteissa mainitaan nimenomaan aiempia suojelualueita vaikuttavammat ja laajemmat alueet. **Ehdotamme, että Tampereen kaupunki nostaa suojelualueiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden kytkeytyneisyyden parantamisen myös ls-ohjelman laadullisiin tavoitteisiin. Toivomme, että Tampereen kaupunki huomioi luonnonsuojeluohjelmassaan myös maakunnalliset ekologiset verkostot ja luonnon monimuotoisuuskeskittymät.** Lajit eivät huomioi liikkuessaan kuntarajoja.

Ehdotamme, että ls-alueohjelmaan otetaan mukaan myös sellaiset arvokkaat kohteet, joita Tampereen kaupunki omistaa muiden kuntien alueella. Tällaisia alueita ovat ainakin Näsijärven rannat (Siivikkalan kalliot Villa Urpolta Valkeekivenlahteen ja edelleen Nutturannokkaan ja Pihkaperään asti) ja saaret (ainakin Keissaari ja Pallosaari) Ylöjärvellä sekä Kisapirtin vanhan metsän alue Pitkäjärven eteläpuolella Kangasalla.

Suojelun toteuttaminen

Ls-alueohjelma on nimensä mukainen, koska kaikki sen kohteet suojellaan luonnonsuojelulailla. Tämä on loistava asia, sillä vain pysyvällä, lakisääteisellä suojelulla voidaan varmuudella turvata kohteet ja niiden luontoarvot. Suojelun toteuttamistapa käy kyllä ilmi ohjelmaluonnoksesta, mutta pyydämme, että selvyyden vuoksi se kirjoitettaisiin

vielä kunnolla auki esimerkiksi seuraavasti: Kaikki ohjelman kohteet rauhoitetaan luonnonsuojelulain nojalla pysyviksi luonnonsuojelualueiksi.

Ohjelmaluonnoksessa (s. 37–38) esitellään luonnonsuojelualueen perustamisprosessi, mikä onkin paikallaan. Selvyyden vuoksi olisi hyvä mainita, että yksityinen luonnonsuojelualue -käsite pitää sisällään kaikki muut paitsi valtion omistamilla mailla olevat ls-alueet. Eli myös kaupungin maalle perustettava luonnonsuojelualue on lainsäädännön näkökulmasta yksityinen ls-alue.

Edellisen luonnonsuojeluohjelman toteutus jäi kesken, joten on hyvä, että siinä esitettyjä kohteita on siirretty uuteen ohjelmaan. Joillakin kohteilla, kuten Hervantajärven luoteispuolella, suojelun tapa on samalla tiukentunut esimerkiksi kaavasuojelusta lakisääteiseen suojeluun (ohjelmaluonnos s. 23), mikä on mainiota.

Ls-alueohjelmassa olisi hyvä mainita myös se, mitä tapahtuu sellaisille edellisen ohjelman kohteille, joita ei suojella pysyvästi. Suurella osalla näistä kohteista suojelutapana on vanhassa ohjelmassa mainittu kaavasuojelu, ja käsityksemme mukaan niiden pitäisi olla merkitty yleiskaavaan. Pikaisen tarkistuksen perusteella monet kohteista ovat kuitenkin ainakin kantakaupungin yleiskaava 2040:ssä vain osana keskuspuistoverkostoa, eikä niitä eroteta muusta verkostosta mitenkään. Keskuspuistoverkoston kaavamääräyksissä kyllä mainitaan, että alueen luontoarvot on turvattava, mutta mielestämme kohteet tarvitsisivat selvemmän määräyksen suojakseen. Jos suojelu jää kaavamerkinnän varaan, tarvittaisiin vähintään oma kaavamerkintä. Mielestämme kohteet voitaisiin myös listata ls-alueohjelmassa muina arvokkaina kohteina tms., mikä osaltaan kohottaisi niiden arvoa.

Toivomme Tampereen kaupungin muistavan, että suojelun arvoisia kohteita löytyy jatkossakin ohjelmassa mainittujen ulkopuolelta. Tästä esimerkkinä toimii edellisen luonnonsuojeluohjelman laatimisen jälkeen löytynyt, valtakunnallisesti arvokas ja siten soidensuojelun täydennysohjelman kohteeksi valittu Aitolahden korpi- ja muiden puustoisten soiden kokonaisuus (ls-alueohjelmassa kohteet Korpi-Keso ja Uusi-Keso). Samalta seudulta on tänä kesänä löytynyt myös muita arvokkaita ja edellä mainittuja laajentavia kohteita Luontoliiton metsäryhmän kartoituksissa, joista kerromme tarkemmin tämän lausunnon kohdeosiossa.

Luontojärjestöillä on ennakkotietoja useista arvokkaista kohteista eri puolilla Tamperetta, kaupungin omistamilla mailla. Niitä ei ole ollut toistaiseksi mahdollisuus kartoittaa vapaaehtoisvoimin, joten niiden suojelua ei myöskään ole vielä esitetty. Toivomme kaupungin suhtautuvan niiden suojeluun avoimin mielin ja alkavan toteuttaa sitä sitten, kun esitämme niiden suojelua. Toivomme, että kohteita voidaan myös lisätä ls-alueohjelmaan jälkikäteen, tai vaihtoehtoisesti edistää niiden suojelua, vaikka niitä ei ohjelmassa mainittaisikaan.

Harjumetsien valorinteet ja muut paahdeympäristöt

Ohjelmaluonnoksessa käydään seikkaperäisesti läpi luonnon ja eri luontotyyppien tilaa ja suojelun tasoa Tampereella. Harjumetsien valorinteet on yksi tällainen merkittävä luontotyyppi. Tamperetta halkovan saumaharjujakson potentiaalisista valorinteistä esitetään myös karttakuva (ohjelmaluonnos s. 14), joka perustuu Suomen

ympäristökeskuksen tekemiin paikkatietomallinnuksiin.

Harjumetsien valorinteet ovat nykyisin harvinainen ja uhanalainen luontotyyppi, kuten muutkin paahdeympäristöt. Ehdotamme, että Tampereen kaupunki olisi aloitteellinen, jotta Tampereen halki kulkevalle harjujaksolle laadittaisiin paahdeympäristöjen kehittämisen **kokonaissuunnitelma.** Kokonaissuunnitelma olisi ajankohtainen ja tärkeä, sillä paahdeympäristöjä tarvitaan ehdottomasti lisää vaateliaan ja taantuneen lajiston tulevaisuuden turvaamiseksi. Suunnitelman tulisi sisältää paitsi olemassa olevien paahdeympäristöjen (erityisesti harjujen valorinteiden) myös potentiaalisten kohteiden kartoitus.

Harjujakso alkaa kaakossa Pälkäneeltä ja kulkee Kangasalan, Tampereen ja Ylöjärven kautta Hämeenkyröön. Tampere ja Pyynikinharju on alueen keskellä. Pyynikin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos esiteltiin tänä syksynä. Siitä jätettiin lukuisia mielipiteitä, jotka ovat vielä käsiteltävinä. LS-strategian yhteydessä olisi hyödyllistä arvioida Pyynikkiä koskevaa hoitosuunnitelmaa siltä kannalta, että kyseessä on alueena pieni, mutta luontoarvoiltaan erityisen monipuolinen LS-alue, jonka olemassa olevia piirteitä tulisi suojella LS-alueena. Näkemyksemme mukaan Pyynikkiä tulee arvioida kokonaisuutena kuten muitakin harjumetsien valorinteitä, rajaamatta Pyynikkiä erilliseksi alueeksi, jolle tehtäisiin oma valorinnesuunnitelma. Pyynikin männyt ovat keskimäärin merkittävästi vanhempia kuin männyt muualla Tampereella, joten juuri siellä kannattaisi arvostaa puuston onnistunutta ikääntymistä, ja luopua hoitosuunnitelmassa ehdotetuista hakkuista, rajaten ne vain mahdollisesti löytyviin, kääpäkasvuston selvästi heikentämiin yksilöihin. Näiden hoitoon sopisi paremmin kaulaaminen kuin kaataminen.

Syksyn 2025 aikana paitsi Tampereen Pyynikillä myös Ylöjärven Teivaalanharjulla on laadittu suunnitelmia, joissa toista arvokasta ja uhanalaista luontotyyppiä, vanhaa kuivahkoa kangasta, haluttaisiin muuttaa valorinteeksi. Paahdeympäristöjen kokonaissuunnitelmalla voitaisiin välttää se, että tällaisia turhia ristiriitatilanteita kahden arvokkaan luontotyypin säilyttämisen tai kehittämisen välillä ei syntyisi. Ei tarvitsisi ajatella, että aivan jokainen harjun osa tarvitsee oman valorinteensä, vaan asiaa tarkasteltaisiin laajempana kokonaisuutena. Kytkeytyneisyys olisi suunnitelmassa tärkeässä osassa.

Potentiaalisia paahderinteiden paikkoja Tampereen seudun harjujaksolla on valmiiksi avoimina tai puoliavoimina (esim. vanhat sorakuopat) ja nuorina metsinä. Sopivia kohteita on myös tiiviin kaupunkirakenteen sisällä, kuten Tampereen Pispalassa. Tällaisten kohteiden hoitoon voitaisiin helposti osallistaa myös asukkaita, toki hallitusti ja ohjatusti.

On kustannustehokasta keskittyä valmiiksi avoimiin tai lähes avoimiin kohteisiin, kun paahdeympäristöjä luodaan lisää ja paahdelajistoa elvytetään. Tarvittaessa kasveja voidaan myös siirtää tai kerätä niiden siemeniä kylvettäviksi, jotta saadaan mahdollisimman paikallista kantaa. Samalla voidaan säästää arvokkaat vanhat harjumetsät, jotka ovat erittäin tärkeitä myös ihmisten virkistyskohteina. Tämä olisi sekä paahdeympäristöjen että harjumetsien kannalta paras ratkaisu, jossa luontoarvoja ei menetettäisi lainkaan, vaan niitä saataisiin vain lisää nykytilanteeseen nähden.

Paahdeympäristöjen kokonaissuunnitelmassa tulisi ottaa huomioon myös tienpientareet, voimalinjojen alustat ja muut ruderaattikohteet. Tällaisilla kohteilla paahdeympäristöjen kehittäminen on kaikkein kustannustehokkainta, koska kohteet tarvitsee joka tapauksessa

pitää avoimina.

Paahdeympäristöjen kokonaissuunnitelmaan olisi hyvä saada mukaan myös Pirkanmaan liitto, koska mukana olisi monta kuntaa. Jos suunnitelma lähtee toteutumaan Pirkanmaalla, vastaavaa voitaisiin levittää muuallekin maahan.

Tamperetta halkovalla harjujaksolla on paljon potentiaalisia valorinteitä yksityisomistuksessa. Tällaisten kohteiden luonnonhoito ja suojelu olisi mahdollista esimerkiksi Helmi-ohjelman kautta.

Ehdotamme, että maininta paahdeympäristöjen kokonaissuunnitelman tarpeesta lisätään Is-alueohjelmaan ja että Tampereen kaupunki lähtee edistämään sitä.

Vaikutusten arviointi

Ohjelmaluonnoksen vaikutuksia arvioidaan laajasti ja monesta näkökulmasta. Mm. sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia sekä vaikutuksia virkistyskäyttöön arvioidaan varsin kattavasti. Lapsivaikutusten arviointi on myös hyvä asia. Välillisiin taloudellisiin vaikutuksiin voisi ottaa mukaan myös esimerkiksi luontomatkailun ja muun yritystoiminnan. Esimerkiksi Kauppi-Niihamassa ja alueeseen liittyen Näsijärvellä on jo monenlaista luontoon tukeutuvaa yritystoimintaa, ja suojelupäätös lisää alueen houkuttelevuutta. Etenkin Kauppi-Niihaman osalta suojelun vaikutuksia tulisi arvioida myös kilpaurheiluun, koska se on alueen merkittävä käyttömuoto. On toki tiedossa, että käyttö on jatkumassa nykyisellään ja että tietyt uudet latureitit ollaan rakentamassa, mutta tämän on syytä olla

mukana jollain tavalla myös Is-alueohjelman vaikutusten arvioinnissa.

Vaikutusten arvioinnissa esteettömistä luontokohteista puhuttaessa mainitaan lyhyesti kaupungin laatima retkeilyn palveluohjelma, jonka luonnos oli nähtävillä syksyllä 2025. Varsinaisesti retkeilyn palveluohjelmaa ja sen nojalla tehtävää retkeily- ja virkistyskäytön kehittämistä ei mainita Is-ohjelman luonnoksessa lainkaan. Asiakokonaisuus tulisi olla mukana ainakin vaikutusten arvioinnissa. Suojelu sekä retkeily ja virkistyskäyttö tukevat toisiaan, mutta asiakokonaisuus on laaja ja ansaitsee tarkastelua.

Retkeilyn palveluohjelman myötä joillekin Is-alueohjelman kohteille suunnitellaan ja rakennetaan uusia virkistys- ja retkeilyrakenteita. Tämä koskee erityisesti Kauppi-Niihamaa. Alueelle ollaan osoittamassa uusia ja kunnostettavia reittejä, uusia taukopaikkoja ja vanhojen kehittämistä, mutta retkeilyn palveluohjelman mukaan tarkempia suunnitelmia tehdään vasta 2026. Luontoarvojen näkökulmasta on erittäin hyvä, että virkistyskäyttöä ja -painetta hallitaan ja ohjataan.

Vaikutuksia tulee arvioida myös Is-alueohjelman ollessa käynnissä ja sen jälkeen. **Toivomme, että ohjelmaa voidaan tarvittaessa päivittää sen voimassaoloaikana, jos ja kun uusia suojelutarpeita ja suojelun arvoisia kohteita nousee esiin.**

SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO
PIRKANMAAN PIIRI

LUONNONSUOJELUALUEOHJELMAN KOHTEET JA NIIHIN EHDOTTAMAMME LAAJENNUKSET

Kannatamme lämpimästi kaikkien ohjelmaluonnoksessa mukana olevien kohteiden suojelua. Osan rajaus on mielestämme nykyisellään hyvä ja perusteltu, mutta suureen osaan ehdotamme laajennuksia. Lisäksi ehdotamme sellaisia uusia kohteita, joita ohjelmaluonnoksessa ei toistaiseksi mainita lainkaan. Tekstissä **varsinaiset ehdotukset on** varmuuden vuoksi **lihavoitu**, jotta ne nousisivat esille mahdollisimman selvästi.

Seuraavassa kommentoimme numerojärjestyksessä ohjelmaluonnoksen jokaista kohdetta ja sen rajausta, minkä jälkeen ehdotamme ohjelmaan uusia kohteita. Ehdottamistamme laajennuksista ja uusista kohteista on mukana myös karttarajaukset (vihreällä). Etenkin laajemmissa kohteissa mukaan on rajattu myös tämänhetkisiltä luontoarvoiltaan vaatimattomampia osa-alueita. Niiden mukana olo on kuitenkin perusteltua alueiden yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden parantamiseksi. Ls-alueohjelmassakin esitetään samansuuntainen tavoite (ohjelmaluonnos s. 21).

1. Keskinen Pirttijärvi, 2. Ylä-Pirttijärvi ja 3. Puukkosuo

Ohjelmaluonnoksessa esitetään suojeltavaksi kolme erillistä kohdetta (Keskinen Pirttijärvi, Ylä-Pirttijärvi ja Puukkosuo), jotka kaikki sisältyvät Pirttijärvien retkeilymetsäalueeseen.

Ehdotamme, että Pirttijärvien alue suojellaan kokonaisuudessaan. Tämä toisi noin 205 hehtaaria uutta suojelupinta-alaa retkeilymetsän aiempien suojelualueiden ja ohjelmaluonnoksessa esitettyjen lisäksi.

Koko retkeilymetsä suojelemalla saataisiin laaja, arvokas kokonaisuus luonnontilaisia rantoja, vanhoja ja muita runsaslahopuustoisia metsiä, kalliometsiä, puustoisia ja pieneltä osin myös avosoita, lähteikköjä, tihkupintoja ja noroja. Aiemmat suojelualueet ja ohjelmaluonnoksen kohteet yhdistyisivät näin arvokkaaksi, paremmin kytkeytyneeksi ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jonka suojelu palvelisi myös virkistyskäyttöä. Laajat ja yhtenäiset kokonaisuudet ovat myös juuri niitä, joihin luonnonsuojelualueohjelmassa kaupungin mukaan pyritään. Koko retkeilymetsän alue suojelemalla mukaan rajaukseen tulisi toki myös suuri määrä nuorempia metsiä, mutta ne kehittyvät vähitellen itsessään arvokkaammiksi, ja kokonaisuus olisi huomattavan arvokas jo nyt.

Luontojärjestöt esittivät alueen suojelua jo 2010, minkä jälkeen siitä suojeltiin kaksi pientä osa-aluetta kaupungin aiemmassa luonnonsuojeluohjelmassa. Retkeilymetsän pohjoisosassa on tehty parin hehtaarin avohakkuu viitisen vuotta sitten, mutta muuten siellä ei ole tehty merkittäviä hakkuita. Luontoarvot ovat siis pääasiassa vain parantuneet kuluneen 15 vuoden aikana.

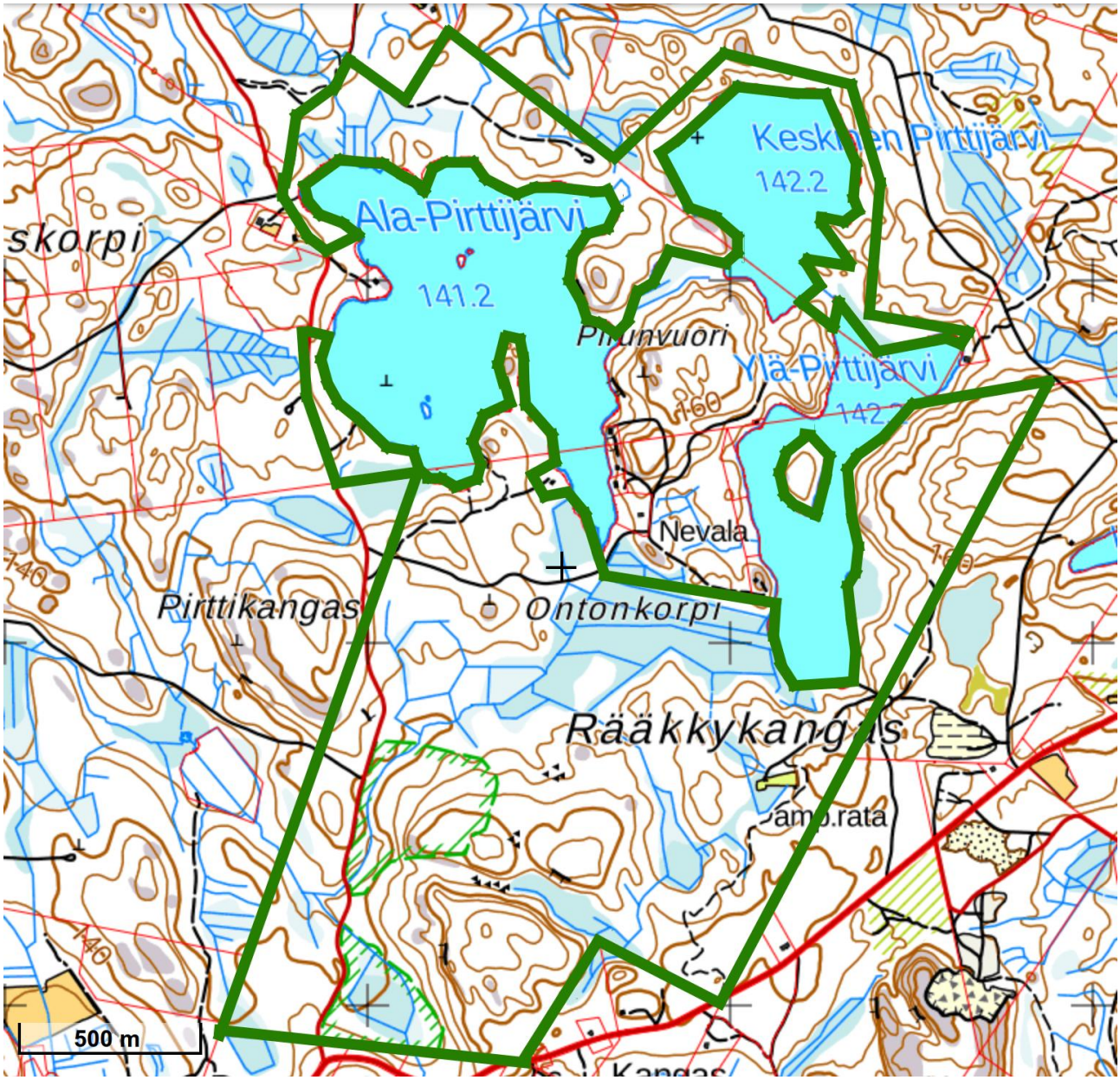

Kuva 1. Pirttijärvien rajausehdotus.

4. Jylhänperä

Jylhänperän alue on ottamassa kokonaan luonnonsuojelualueohjelmaan, mikä on loistava asia. Olemme esittäneet arvokkaan metsäkokonaisuuden suojelua vuodesta 2010. Jylhänperässä on vanhoja kangas- ja kalliometsiä, luonnontilaisia rantoja, lehtoja, puustoisia soita, rantaluhtia ja pienvesiä. Osana Jylhänperää suojelun piiriin on tulossa myös Tampereen korkein kohta: Koskelankorkea, yli 210 m mpy. Alueella on muutenkin suuria suhteellisia korkeuseroja (noin 50 m).

5. Vähä Valkeajärvi

Luonnonsuojelualueohjelman luonnokseen on sisällytetty vain noin puolet retkeilymetsästä. **Ehdotamme, että koko retkeilymetsän alue suojellaan, etelässä Velaattajärveen asti.** Tämä kasvattaisi tulevan suojelualueen pinta-alaa noin 26 hehtaarilla. Kaupungin ohjelmaluonnoksessa alueen rajana on käytetty tietä, mutta arvokas metsä jatkuu myös tien eteläpuolella Velaattajärven rantaan saakka.

Velaattajärven tuntumassa on myös runsaslahopuustoista ja rehevämpää, vanhaa kuusivaltaista metsää, jollaista Vähä Valkeajärven alueella ei muuten paljoa ole alueen kallioisuudesta ja siten mäntyvaltaisuudesta johtuen. Luontojärjestöt esittivät alueen suojelua jo 2010 ja esitämme edelleen. Myös Vähä Valkeajärveen pätee se, että luontoarvot ovat parantuneet, koska kaupunki on ilahduttavasti pidättäytynyt hakkuista alueella.

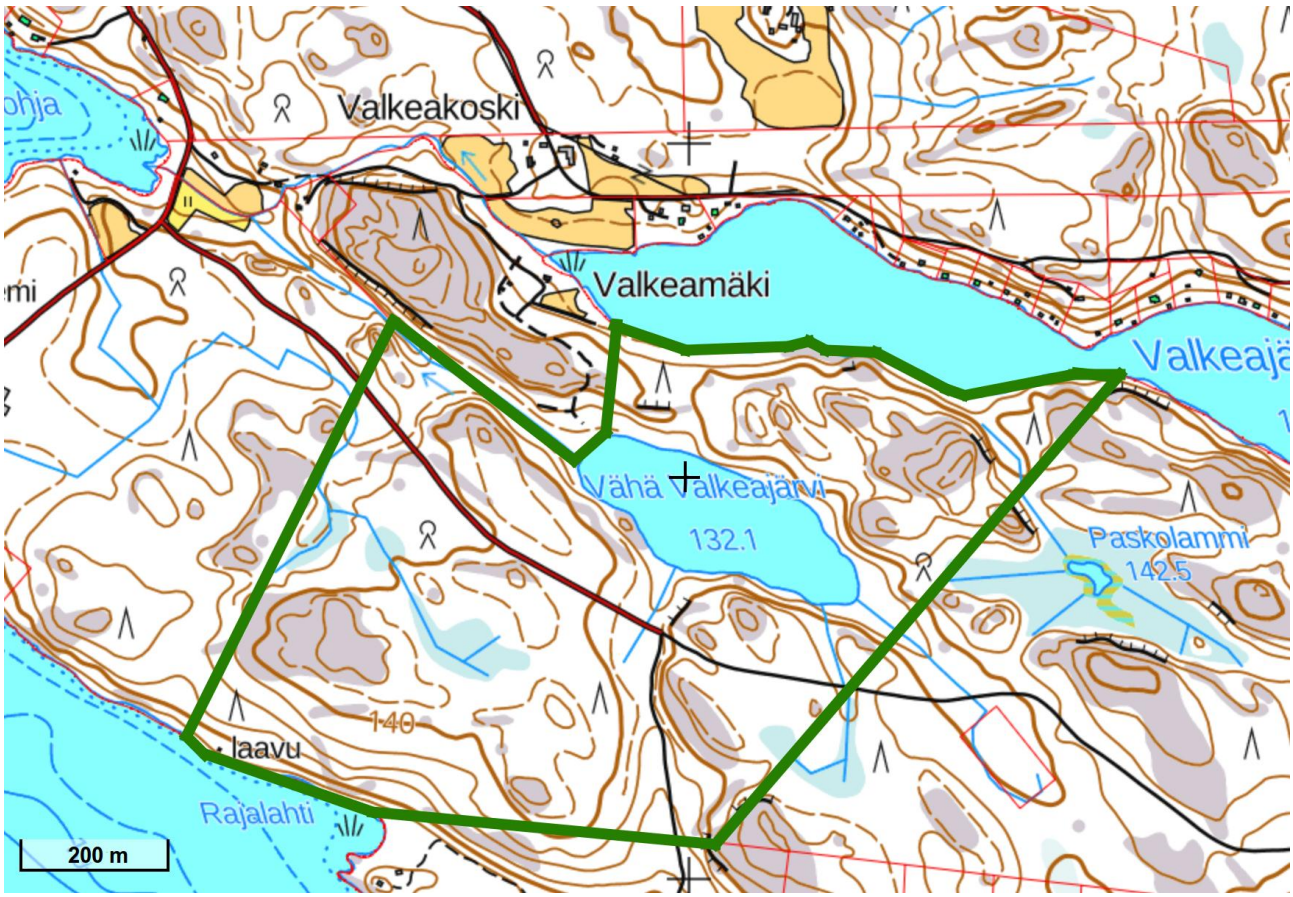

Kuva 2. Vähä Valkeajärven rajausehdotus.

6. Terälahti – luontokoulun metsä

Terälahden luontokoulu Korennon metsän suojelu on erinomainen ja kauan odotettu asia, joka tukee luontokoulun toimintaa ja maastossa tapahtuvaa opetusta. Alueella on myös

merkittävää virkistyskäyttöä. Suojeltavan alueen rajausta tulisi kuitenkin laajentaa ls-alueohjelmassa esitetystä. **Ehdotamme, että rajausta laajennetaan lounaaseen kattamaan tie 338:n eteläpuolinen alue kaupungin maanomistusrajaan (Rutasuolle) asti.** Myös tien pohjoispuolista aluetta voisi tarkastella suojelun laajentamisen näkökulmasta. Esittämällämme laajennusalueella on varttuneita, melko reheviä metsiä, jotka täydentävät rajausta hyvin. Alue nousee selvästi esiin myös metsien monimuotoisuuden mallinnusaineistossa (Zonation), joka esitellään ls-alueohjelman luonnoksessa (s. 29–31; Teiskon kartta, jossa Terälahden metsä mukana, s. 30).

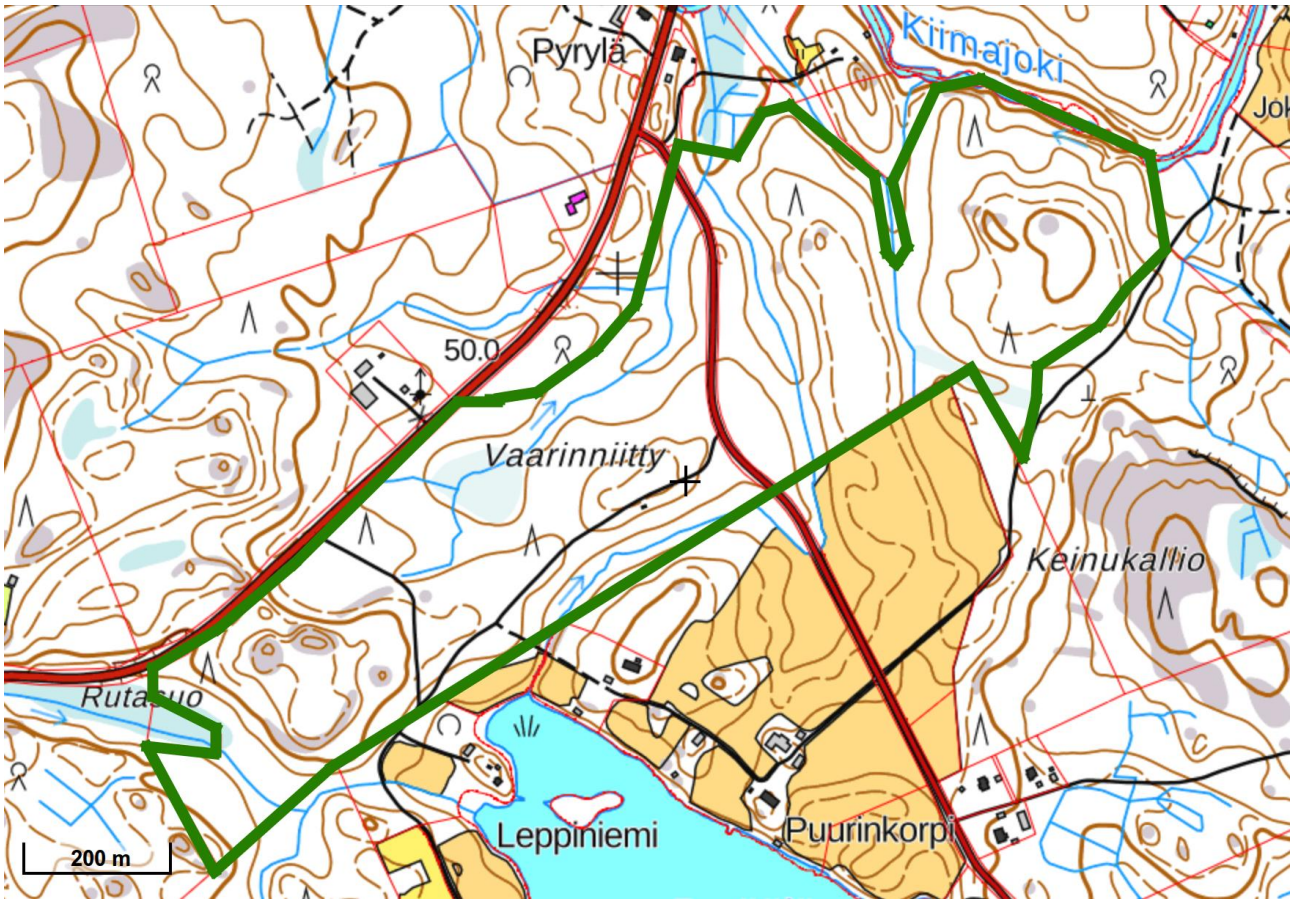

Kuva 3. Terälahden metsän rajausehdotus.

7. Taulasalo

Pyydämme kaupunkia vielä tarkastelemaan Taulasalon alueen rajausta, sillä siitä on jätetty tarpeettoman paljon ranta-alueita pois. Kohdekuvauksessa mainitaan tämän johtuvan rantayleiskaavan venevalkamarajauksesta. Kaavassa kohteella on venevalkama, mutta sen ei tarvitse olla läheskään niin laaja kuin kaavassa. Aitolahti-Teiskon rantayleiskaava on vuodelta 1994, jolloin Taulasalon luontoarvoista ei ole ollut samanlaista ymmärrystä kuin nyt.

8. Niemisennokka

Ehdotamme, että Niemisennokan rajaukseen otetaan mukaan metsäisiä, reheviä ja lehtipuuvaltaisia rantoja (kapeat kaistaleet pellon ja rannan välissä), jotka liittyvät suoraan nyt esitettyyn suojelualueeseen. Tällaista rantaa on esitetystä alueesta luoteeseen, koilliseen ja lounaaseen.

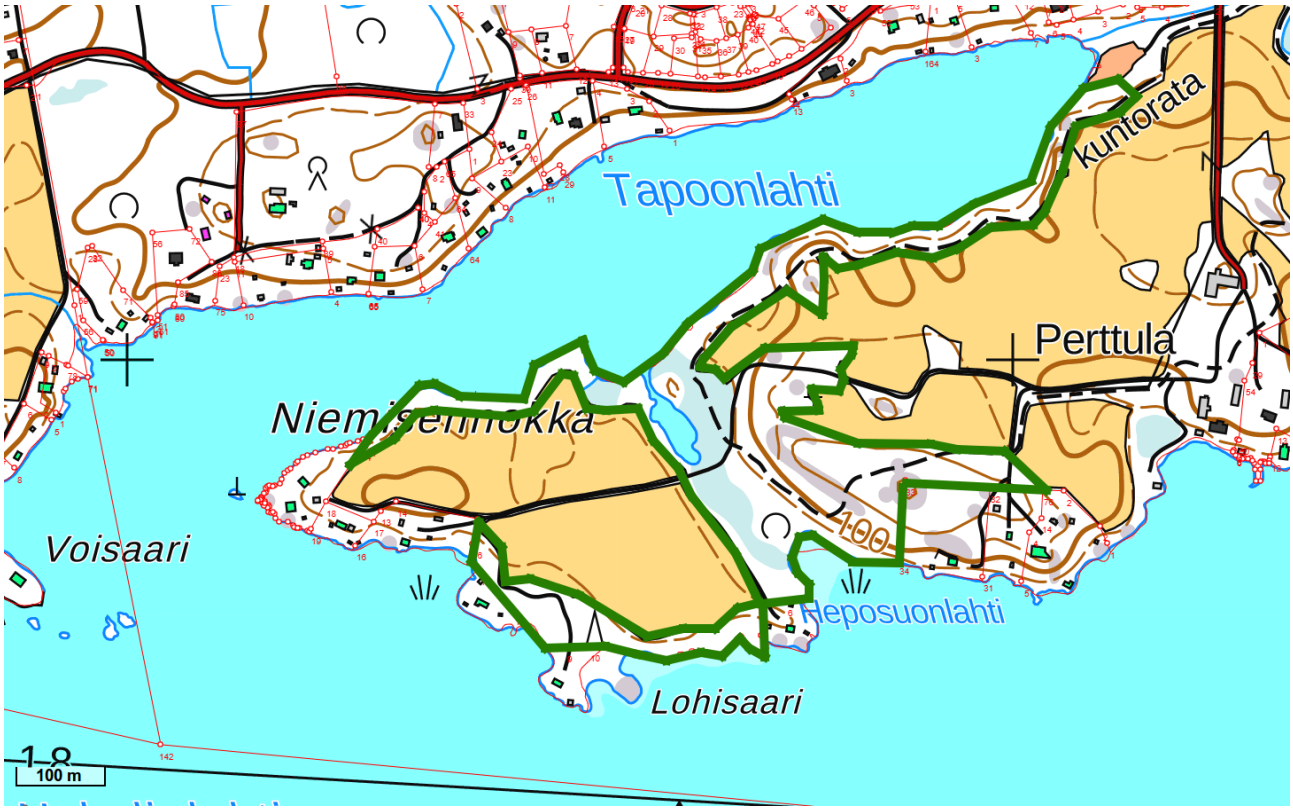

Kuva 4. Niemisennokan rajausehdotus.

9. Kintulammin laajennos ja 10. Katusuo

Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueen laajentamisesta olisi hyvä laatia kokonaan oma suunnitelmansa. Alueeseen rajautuen tai sen lähellä sijaitsee useita satoja hehtaareja Tampereen kaupungin omistamia maita. Ne voitaisiin kaikki liittää suojelualueeseen, kuten esimerkiksi maaliskuussa 2025 tehdyssä valtuustoaloitteessa on esitetty. Kintulammin alueella on kova käyttöpaine: aluetta laajentamalla ja retkeilyä edelleen ohjaamalla luontoarvot saataisin turvattua paremmin. Pitkällä aikavälillä alueesta voitaisiin perustaa jopa kansallispuisto. Nykylainsäädäntö toki edellyttää, että kansallispuiston alue on valtion omistuksessa ja pinta-alaltaan yli 1000 hehtaaria.

Ehdotamme, että Katusuon tila suojellaan kokonaan. Lisäksi ehdotamme, että ohjelmaluonnoksen Kintulammin laajennoksen eteläpuolinen tila 837-721-14-0

liitetään suojelukokonaisuuteen. Samoin ehdotamme, että suojelualueesta aiemmin pois jätetty Kortejärven itärannan noin 1,5 hehtaarin alue liitetään nyt mukaan Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueeseen.

Ehdotamme myös, että Kintulammin pohjoispuolella sijaitseva, retkeily- ja luonnonsuojelualueeseen suoraan rajautuva Metsä-Ylisen noin 160 hehtaarin kokoinen tila liitetään suojelualueeseen. Kaupunki osti tilan viitisen vuotta sitten. Alueella kulkee jo nyt osa Kintulammin reiteistä, ja siellä on myös nuotiopaikka. Suojelu toisi Kintulammin alueelle lisää muun muassa lähes koko Kaulamoinen-järven ja siihen liittyviä ojittamattomia rämeitä.

Kintulammin laajentamista etelään, Kuurnan suuntaan ja Viitapohjantien eteläpuolelle, tulisi myös valmistella. Tässä yhteydessä kaupunki voisi pyrkiä hankkimaan omistukseensa ainakin Finsilva Oyj:n omistaman tilan, joka sijaitsee Kintulammin suojelualueen eteläisten ”häntien” välissä.

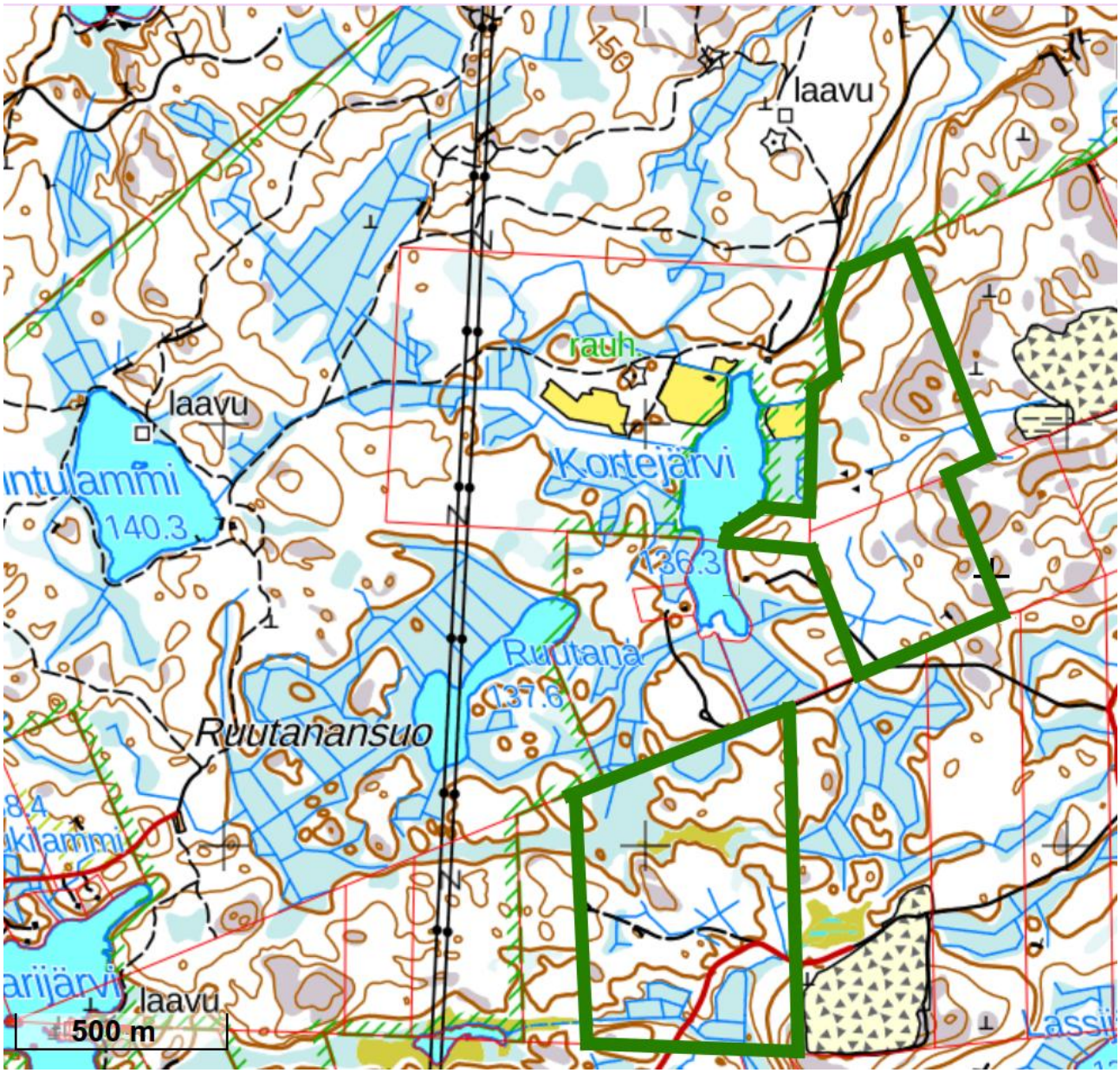

Kuva 5. Katusuon ja Kintulammin laajennoksen rajausehdotus.

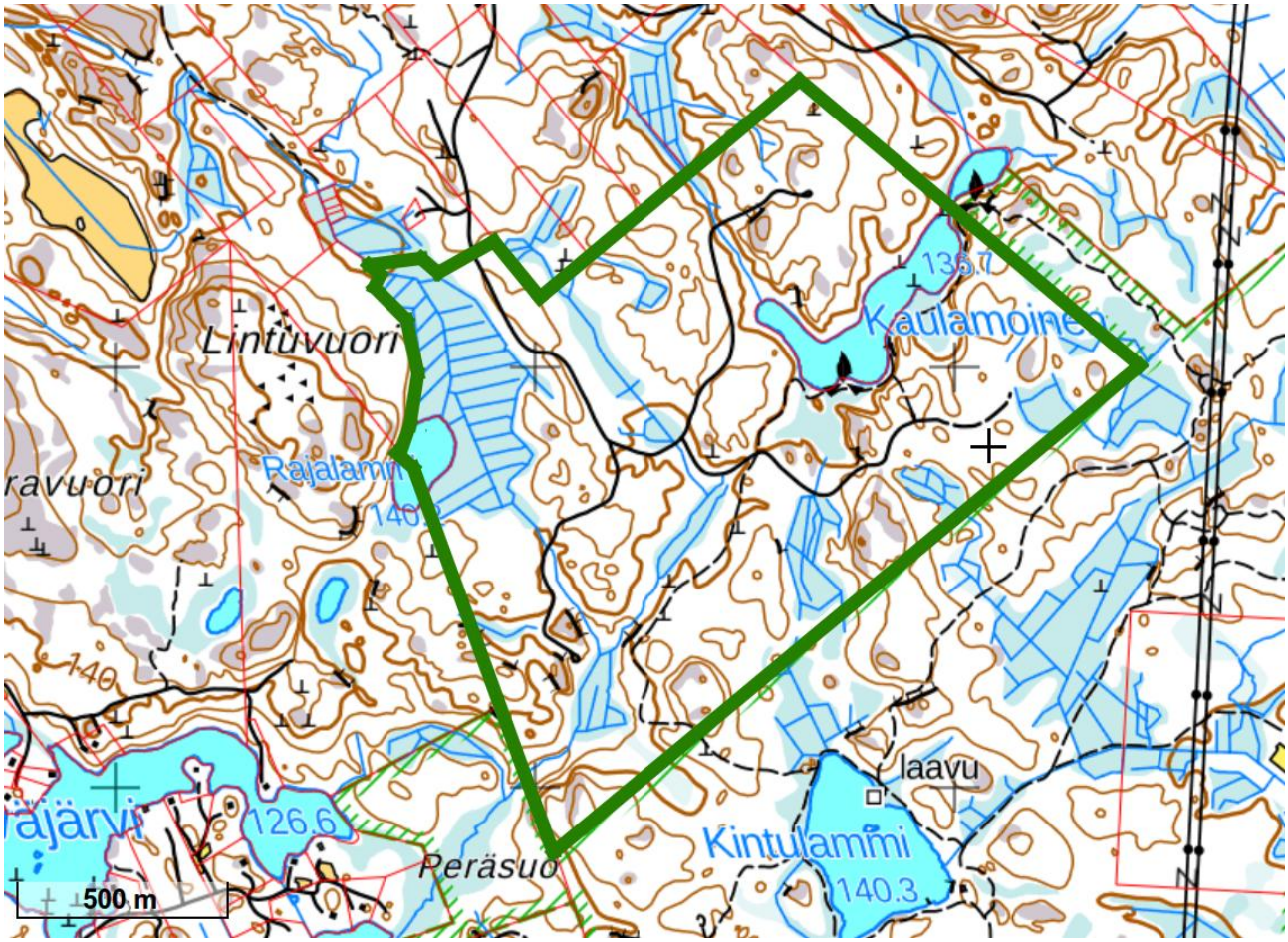

Kuva 6. Kintulammin pohjoisen laajennuksen (Metsä-Ylinen) rajausehdotus.

11. Korpi-Keso ja 12. Uusi-Keso - Aitolahden arvokas luontokokonaisuus

Korpi-Keson ja Uusi-Keson alueilla sijaitseva ojittamattomien korpien ja rämeiden kokonaisuus todettiin valtakunnallisesti arvokkaaksi soidensuojelun täydennysohjelmassa vuonna 2015. Soidensuojelun täydennysohjelman rajaukseen kuuluu myös kaupungin maiden ulkopuolella oleva Hurmajärven soistuvasta järvestä ja avosoista koostuva alue. Ohjelmassa kohteen nimi on Peräsuo-Hurmajärvi-Härmälänsuo.

Korpi-Keson ja Uusi-Keson kokonaisuuteen kuuluu myös runsaasti runsaslahopuustoisia kangasmetsiä ja muita arvokkaita luontotyyppejä. Korpi-Keso on esimerkki erittäin hyvästä rajauksesta, jossa suojeluun ehdotetaan koko tilaa, ei polveilevaa ja rikkonaista rajausta. Ohjelmaluonnoksessa näyttäisi tosin olevan epäselvä kohta alueen luoteisrajalla, Peräsuon lounaispuolella. Ko. paikassa on pieni, alle 0,5 hehtaarin erillinen tila kaupungin maan sisällä, mutta kartan perusteella sen pohjoispuolella myös kaupungin maasta oltaisiin jättämässä pieni pala suojelematta. Kaupungin tila kannattaa ehdottomasti suojella kokonaan.

Sen sijaan Uusi-Keson suojelualue pitäisi perustaa selvästi laajempana kuin ohjelmaluonnoksessa esitetään. Luontoliiton metsäryhmä (Ville Murmann ym.) kartoittivat

seudulla kesällä, ja kartoitusten raportti on toimitettu Tampereen kaupungille marraskuun 2025 alussa. Tällä hetkellä ls-ohjelman Uusi-Keson rajaus käsittää vain korpikokonaisuuden eteläisen ydinalueen. Luontoliiton metsäryhmän raportista käy ilmi, että Uusi-Kesoon liittyy suoraan laajalti METSO-ohjelman valintaperusteet täyttäviä runsaslahopuustoisia kangasmetsiä, lisää korpia ja muita arvokkaita luontotyyppejä.

Tampereen kaupungin maiden eteläpuolella sijaitsee Ruokosen noin 45 hehtaarin laajuinen yksityinen suojelualue. Luontoliiton raportissa esitellyt kaupungin omistamat arvokkaat kohteet rajautuvat suoraan siihen sekä lännessä (Lehmiönvuori) että pohjoisessa (Härmälänsuon ympäristö). **Ehdotamme, että ls-ohjelmaluonnoksen Uusi-Keson rajausta kasvatetaan reilusti niin, että Luontoliiton raportissa esitellyt runsaslahopuustoiset kangasmetsät ja muut arvokkaat luontotyypit tulisivat mukaan suojelualueeseen.** Raportin rajaus on ”tiukka”, joten se on muodoltaan polveileva ja riekaleinen. Suojelualue kannattaisi toki perustaa Korpi-Keson tyyliin yhtenäisenä ”möllykkänä”.

Luontoliiton raportissa esitellään myös Korpi-Keson etelälounaispuolella sijaitseva Savisuon alue, jolla on muun muassa runsaslahopuustoista kangasmetsää, korpia, rämeitä ja noro. **Ehdotamme, että Savisuon alue otetaan mukaan ls-alueohjelmaan.**

Hurmajärven SSTO-alueen pohjoispuolella sijaitsee Tampereen kaupungin aiemmin suojelema Koikansuon alue, joka rajautuu suoraan Hurmajärven alueeseen. Oheisessa kartassa Hurmajärven umpeenkasvanut ja soistunut järvialue (yhteinen vesialue) näkyy punaisella. Luontoliiton raportissa esitellään Hurmajärven alueen kaakkoispuolella sijaitsevat ”Sorila pohjoinen” ja ”Sorila eteläinen”. Näillä alueilla on muun muassa korpia, runsaslahopuustoista kangasmetsää ja lehtoa. **Ehdotamme, että molemmat Sorilan alueet otetaan mukaan ls-alueohjelmaan.** Pohjoisen ja eteläisen alueen välissä sijaitsee Mutian niitty, joka on suojeltu erityisesti suojeltavan tummaverkkoperhosen esiintymisalueena.

Perustamalla Korpi-Keson ls-ohjelma-alue, laajentamalla Uusi-Keson ls-ohjelma-aluetta ja suojelemalla Luontoliiton raportissa esitellyt kohteet Aitolahteen saataisiin muodostettua 300–400 hehtaarin laajuinen, erittäin arvokas, suojeltu luontokokonaisuus. Siihen kuuluisivat:

- Ruokosen yksityinen luonnonsuojelusuojelualue
- Ls-ohjelmaluonnoksen Uusi-Keso edellä esitettyine laajennuksineen (Luontoliiton raportti)
- Hurmajärven alue (SSTO), kartassa punaisella
- Ls-ohjelmaluonnoksen Korpi-Keso
- Savisuon alue (Luontoliiton raportti)
- Koikansuon ls-alue
- Sorila pohjoinen (Luontoliiton raportti)
- Mutia (tummaverkkoperhosniitty, LsL 77 §, vanha LsL 47 §)
- Sorila eteläinen (Luontoliiton raportti)

Laajemman kokonaisuuden suojelu on tärkeää myös erillisten korpi- ja muiden suolaikkujen hydrologian luonnontilaisuuden turvaamiseksi. Erillisten soiden välissä (pienten suolaikkujen valuma-alueilla) tehtävät mahdolliset metsänkäsittelytoimet

vaikuttaisivat myös soiden vesitalouteen ja valaistusolosuhteisiin. Siksi alueen suojelua tulisi ehdottomasti ajatella laajana kokonaisuutena. Laaja kokonaisuus nousee selvästi esiin myös Zonation-tarkastelussa (ohjelmaluonnos s. 30).

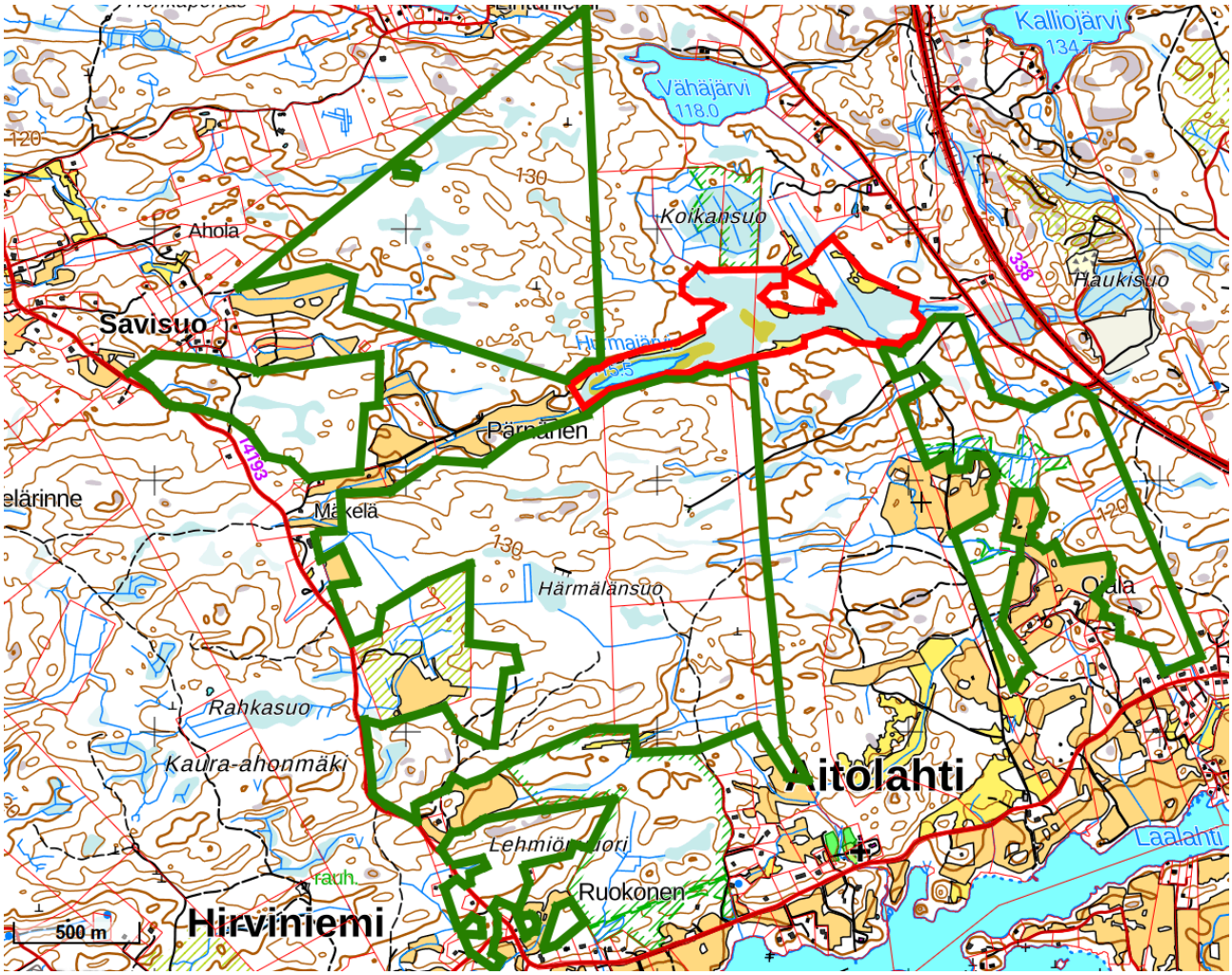

Kuva 7. Aitolahden arvokkaan luontokokonaisuuden (Korpi-Keso, Uusi-Keso ym.) rajausehdotus. Punaisella Hurmajärven yhteinen vesialue (SSTO-rajaus).

13. Metsä-Kiikkinen

Tilalla on suojelun arvoista, runsaslahopuustoista vanhaa metsää Is-alueohjelmassa esitettyä rajausta laajemmin. **Ehdotamme, että Is-alueohjelmaan otetaan mukaan koko Metsä-Kiikkisen tila, yhteensä noin 30 ha. Tilaan kuuluu myös erillinen ja osin jo suojeltu osa-alue (ns. Aitolahden hiilipussien alue) Näsijärven Alasenlahden rannasta.**

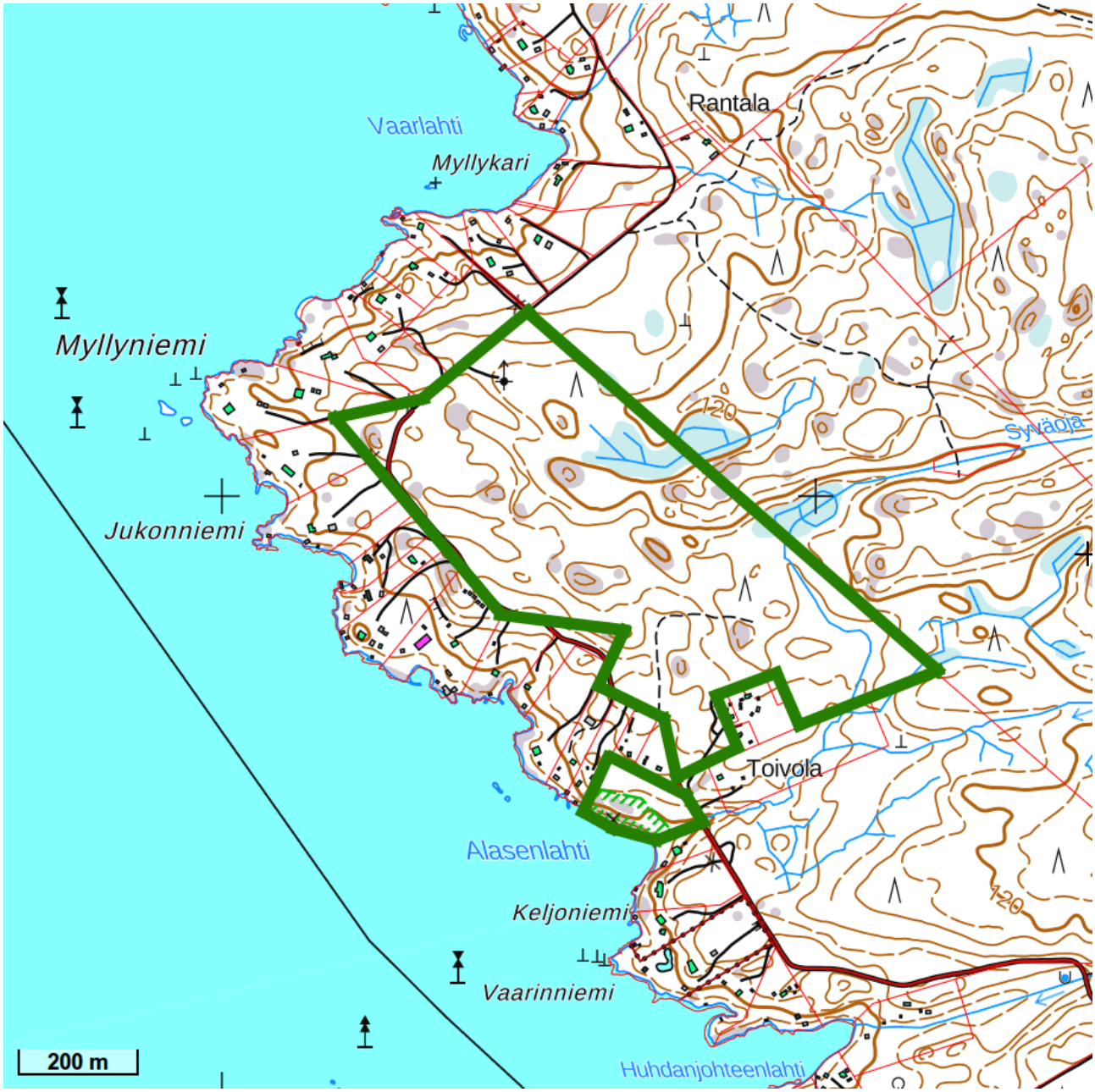

Kuva 8. Metsä-Kiikkisen rajausehdotus.

14. Reuharinniemi

Reuharinniemen ja -saarten suojelu on erinomainen asia. Alueella on yhä suurempi merkitys myös virkistyskäytölle. Alueen lahopuut säästyvät nykyisin aiempaa paremmin, koska siellä sijaitsee kaupungin huoltama virallinen nuotiopaikka, jonne toimitetaan säännöllisesti polttopuita.

Ehdotamme, että rajausta laajennettaisiin Reuharinniemen tyveltä jonkin matkaa koilliseen ja lounaaseen, Lentävänniemeä kiertävään ulkoilureittiin asti, tilanrajaa seuraillen. Tämä toisi suojelualueeseen lisää noin 3 ha maa-alaa. Oheisessa kartassa ls-

ohjelmassa jo suojeltavaksi esitetty vesialue on sinisellä rajauksella.

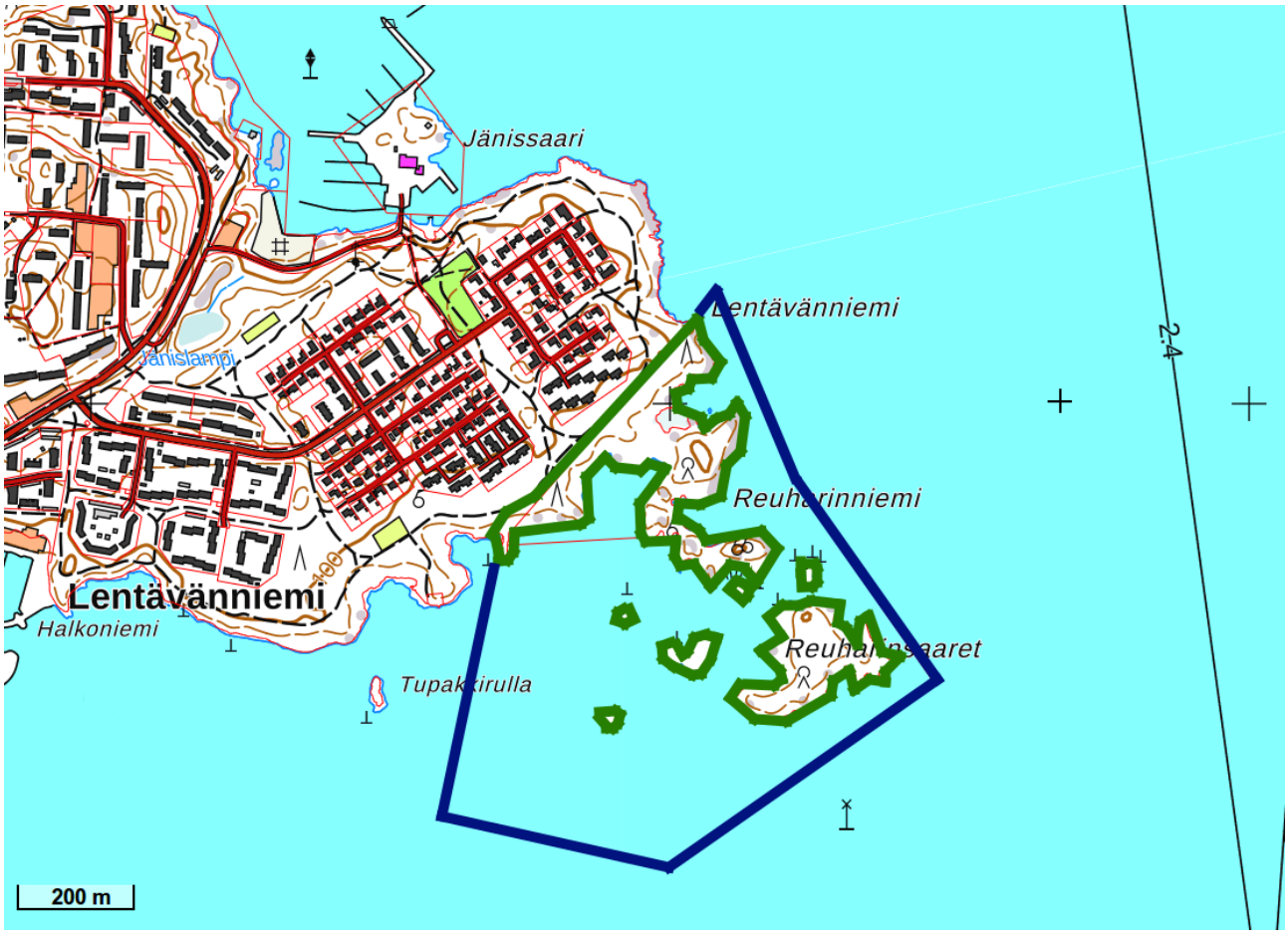

Kuva 9. Reuharinniemen rajausehdotus.

15. Kauppi-Niihama

On ilahduttavaa, että Tampereen kaupunki näkee Kauppi-Niihaman luonnoltaan niin arvokkaana, että Is-alueohjelmaan on sisällytetty jo pääosa niistä kaupungin omistamista maa-alueista, jotka sijaitsevat Kaupin urheilupuiston, Näsijärven, Jyväskyläntien ja Teiskontien varren rakennettujen ja rakennettavien alueiden välissä. Edellä tarkoitamme aluetta, jonka on tehty kuntalaisaloite 31.5.2024 ja kaksi valtuustoaloitetta tammikuussa 2025. **Ehdotamme kuitenkin, että kaikki kaupungin omistamat maat em. aloitteiden alueella liitetään tulevaan Kauppi-Niihaman virkistys- ja luonnonsuojelualueeseen.** Tämä tarkoittaisi suojelualueen pinta-alan lisäämistä vielä suuruusluokkaa 100 hehtaarilla. Tarkkaa hehtaarimäärää on vaikea sanoa muun muassa siksi, että Is-alueohjelmassa alueen rajaus esitetään epätarkasti.

Ehdotamme myös, että Tapatoranlahdella sekä Tapatoran nuotiopaikan lähellä olevat, kaupungin omistamat pienet saaret ja luodot liitetään Kauppi-Niihaman tulevaan suojelualueeseen. Nämä eivät näy oheisen kartan rajauksessa, mutta kuuluvat

silti suojeluehdotukseemme. Varsinainen Tapatoran saari ei ole kaupungin omistuksessa, joten se ei ole mukana ehdotuksessa.

Arvokkaimmat ls-alueohjelman ulkopuolelle jätetyt Kauppi-Niihaman osa-alueet ovat idässä Hepovuori ja lännessä Tuomikallion etelä- ja lounaispuoliset urheilupuistoon rajautuvat metsät. Esimerkiksi Kuntokadun, Arvo Ylpön kadun ja urheilupuiston rajaamalla alueella on Kauppi-Niihaman lähestulkoon ainoa lehtipuuvaltainen, lahopuustoinen vanha metsä. Alueella elää muun muassa liito-orava, ja se onkin lajin kulkuyhteyksien kannalta tärkeä kohde.

Hepovuorella on mäntyvaltaista vanhaa kalliometsää ja sen pohjoispuolella kuusivaltaista runsaslahopuustoista kangasmetsää. Vanhan metsän indikaattorikääväkkäistä alueella esiintyy muun muassa männynkääpää ja pihkakääpää. Nuoremman metsän osa-alueella kasvaa jonkin verran metsälehmusta. Alueeseen kuuluu myös Isosuon suokokonaisuus, jossa on kaksi pientä, mutta silti Kauppi-Niihaman isointa, avosuo-osuutta (isompi niistä yksityismaan puolella). Hepovuoren alue ei liity saumatta kaupungin yhtenäiseen maanomistukseen Kauppi-Niihamassa. Siitä on kuitenkin lyhimmillään vain 40 metrin etäisyys yhtenäiseen kaupungin maahan, välissä vain kapea yksityismaan suikale.

On erinomaista, että Tampereen kaupunki on ottanut Kauppi-Niihaman suojeluun sellaisen näkökulman, että alueen virkistyskäyttö voidaan sovittaa yhteen suojelutavoitteiden kanssa rauhoitusmääräyksissä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Tämäntyyppistä olemme esittäneet jo järjestöjen yhteisessä kuntalaisaloitteessa 2024: suojelu ja virkistyskäyttö ovat toistensa kumppaneita, eivät vastustajia. Jotta turhalta suojelun vastustamiselta vältyttäisiin, ehdotamme, että ls-alueohjelman kohdekorttiinkin lisätään vielä, että esim. kilpaurheilu on alueella jatkossakin sallittua. Nyt tekstissä mainitaan vain esimerkkinä iltarastit.

Kauppi-Niihaman varsinaiset ulkoilureitit ollaan saamiemme tietojen mukaan jättämässä suojelurajauksen ulkopuolelle. Ymmärtääksemme noin 10 metrin levyinen reitti ei kuuluisi suojelualueeseen, mutta sen molemmilla puolilla oleva 5 metrin suojavyöhyke ehkä kuuluisi. Suojavyöhykkeeltä poistettaisiin ns. vaarallisia puita, mutta pidämme tärkeänä, että rauhoitusmääräyksiin kirjataan esim. se, että puut jätetään lahoamaan luonnonsuojelualueelle. Näin on jo toimittu Soukonvuoren nykyisen ls-alueen kohdalla.

Ls-ohjelmaluonnoksen suojelurajauksesta on jätetty pois myös ne osa-alueet, joille on suunniteltu uutta hiihtoreittiä ja esim. säilölumialuetta. Laajan suojelualueen ”hinta” ja osa poliittista kompromissia on ilmeisesti se, että nämä uudet reitit, vanhojen reittien leventämisen ja säilölumialue tehdään joka tapauksessa. Ymmärrämme sinänsä tämän, mutta pidämme erittäin valitettavana, että arvokasta metsäluontoa jää taas reittien ja säilölumialueen alle. Pyydämmekin, että Tampereen kaupunki tekee kaiken voitavan, jotta uusien reitti- ym. raivauksien negatiiviset vaikutukset luontoon jäävät mahdollisimman pieniksi. Osana Kauppi-Niihaman tulevan virkistys- ja luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa tulisi määritellä myös sellaiset reitit, jotka ennallistetaan takaisin metsäksi. Luontojärjestöille lupailtiin pormestarin ym. tapaamisessa marraskuussa 2024, että tällaisia ennallistettavia reitin pätkiä olisi jo tarkasteltu.

Luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön näkökulmasta lopulta ainoa hyvä ja riittävä vaihtoehto Kauppi-Niihaman suojelussa on se, että kaikki kaupungin omistamat maat Kauppi-Niihaman kuntalaisaloitteen 2024 (ja valtuustoaloitteiden 2025) alueella suojellaan luonnonsuojelulailla. Ls-alueohjelman luonnoksessa esitetty rajaus on valtava ja samalla jo noin 80-prosenttinen askel oikeaan suuntaan, mutta hieman lisää tarvitaan vielä, että päästään maaliin asti. Toistaiseksi ls-alueohjelman ulkopuolelle jätetty Kauppi-Niihaman itäosa nousee selvästi esiin myös Zonation-tarkastelussa (ohjelmaluonnos s. 31).

Kauppi-Niihama on vuosikymmenten saatossa kokenut monenlaisia suunniteltuja ja valitettavasti toteutettujakin uhkia. Nyt ollaan lähellä tilannetta, jossa voidaan vihdoin todeta, että alue säilyy luonnon ja kaupungin asukkaiden keitaana, virkistys- ja luonnonsuojelualueena aivan kaupungin keskustan tuntumassa.

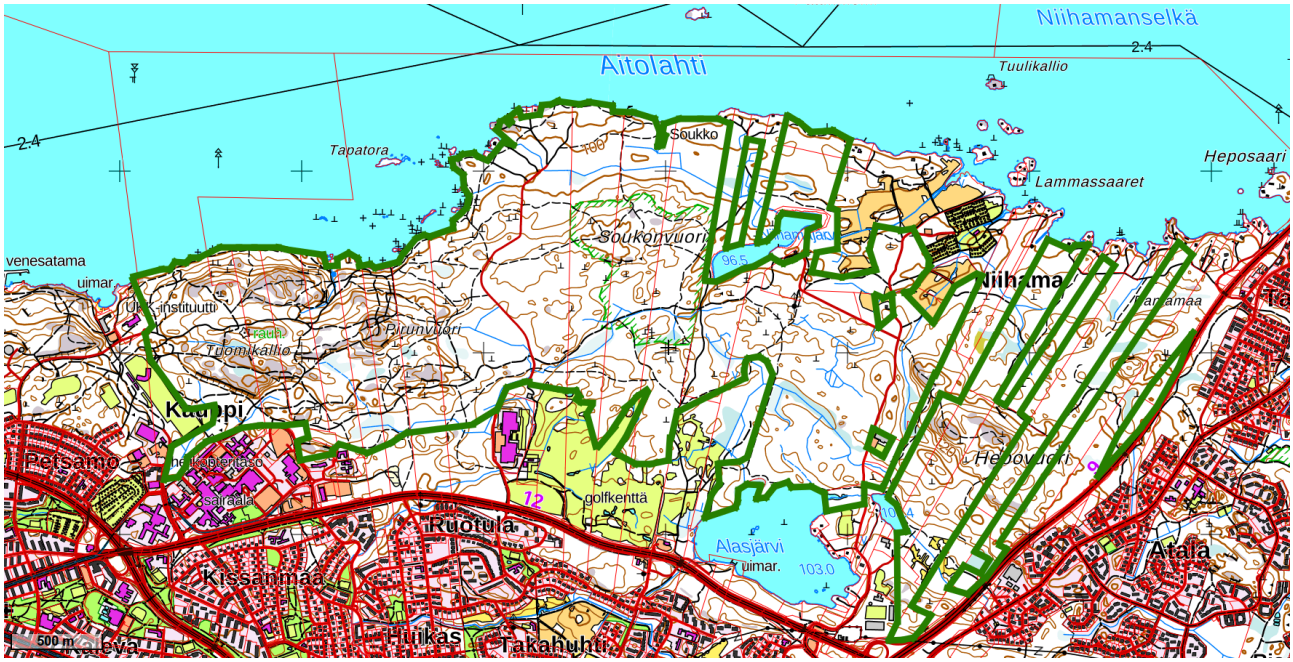

Kuva 10. Kauppi-Niihaman rajausehdotus.

16. Iidesjärvi

Iidesjärvi on valtakunnallisesti arvokas lintualue sekä muutonaikaisten kerääntymien että pesimäaikaisten pesintöjen takia. Järvellä ja sen ympäristössä on vuosien varrella tavattu lukuisia lintuharvinaisuuksia. Järven lajistoon kuuluu myös EU:n luontodirektiivin suojelema viitasammakko. Hyönteisistä on mainittava erittäin uhanalainen mäkihiilikoi, täplälampikorento sekä 2020 havaittu lummelampikorento. Vuonna 2001 tehdyssä hyönteiskartoituksessa alueelta löytyi 1263 lajia. **Ehdotamme, että Iidesjärven eteläosan Hevoshaka liitetään tulevaan suojelualueeseen.** Nyt se on jostain syystä rajattu pois, vaikka kyseessä on luonnollinen osa järvikokonaisuutta. Järven itäosan laidunalue on sen sijaan jo rajattu mukaan suojeltavaan alueeseen.

Olennainen osa Iidesjärven luontoarvoja on myös entinen Nekalan kaatopaikan alue maakasoineen ym. Erilaisia ruderaattiluontotyyppejä sisältävä alue mahdollistaa lukuisten lintulajien elämisen Iidesjärven alueella. Lisäksi vanhan kaatopaikan tuntumassa on myös

luonnonsuojelullisesti arvokasta, lehtipuuvaltaista ”tikkametsää”. Nämä eivät ole mukana suojelurajauksessa, mutta niiden luontoarvot on ehdottomasti turvattava osana Iidesjärven suojelua ja suunnittelua. **Alueella tulisi toteuttaa ennallistamistoimia, jotta se toimisi yhä parempana elinympäristönä luonnonvaraisille lajeille.** Tulevaisuudessa Iidesjärven perustettavaa Is-aluetta voitaisiin mahdollisesti laajentaa tähän suuntaan. Ihmisille ja koirille voidaan suunnitella puistoja luontoarvoiltaan vähemmän merkittäville tai potentiaalisille paikoille, vireillä olevan asemakaavan alueen ulkopuolelle. Sopivia kohteita tähän löytyy kyllä.

Iidesjärven eteläranta on harvinaisen arvokas kosteikon ja kaupunkiluonnon vyöhyke, jonka merkitys kasvaa jatkuvasti, kun kaupunki tiivistyy. **Arvokas lintujärvi tarvitsee lisäksi suojavyöhykkeen.** Järven ja ranta-alueen kokonaisuus muodostaa Tampereen monimuotoisimman lintualueen uhanalaisine lajeineen.

Arvostettu lintuasiantuntija filosofian lisensiaatti **Pertti Koskimies**, joka on tehnyt alueella linnustoselvityksiä, toteaa raportissaan: ”Iidesjärvi on rantoineen huomattavan arvokas lintualue, jonka pesimälinnusto on hyvin monimuotoinen alueen suhteellisen pienehköstä koosta huolimatta.”

BirdLife Suomen Tiira-havaintojen ja muiden selvitysten perusteella Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen suojeluvastaava **Jukka T. Helin** on tehnyt koosteen siitä, mitä lintulajeja tuolla asemakaavan ehdotusalueella on havaittu vuodesta 1.1.2020 lähtien.

Mukana ovat sekä pesimälajit että muuttomatkalla alueella lepäilleet ja ravintoa etsineet linnut. Listauksesta löytyy 5 äärimmäisen uhanalaista, 12 erittäin uhanalaista, 14 vaarantunutta ja 19 silmälläpidettävää lajia.

Direktiivilajeja on 26 ja Suomen kansainvälisiä vastuulajeja 27. Nämä lukemat kertovat faktoina alueen arvosta. Tutkittu tieto linnuista ja muusta kaava-alueen luonnosta on peruste ennallistaa alue kaikilta osin luonnonvaraiseksi vahvistamaan luontoarvoja.

17. Pitkäahde

Pitkäahde oli mukana jo kaupungin aiemmassa luonnonsuojeluohjelmassa. Luontojärjestöt esittivät jo silloin alueen laajentamista itään Selkämäen alueelle mm. vanhoihin runsaslahopuustoisiin metsiin ja pohjoiseen Yrjöläntien tuntuman lehtipuuvaltaisiin metsiin ja lehtoihin. **Ehdotamme edelleen, että Yrjöläntien varren lehdot ja koko Selkämäen alue liitetään Pitkäahteen tulevaan suojelualueeseen.** Alueen luontoarvot ovat vain parantuneet noin 15 vuodessa, joka ohjelmien laatimisen välissä on kulunut.

Selkämäen alue nousee selvästi esille arvokkaana kohteena myös Zonation-tarkastelussa (ohjelmaluonnos s. 31). Selkämäen rajauksen tulisi jatkua voimalinjan eteläpuolelle Kyntömaahan ja Moisioon asti, Idässä alue tulisi ulottaa luonnontilaisen kaltaisen Houkanojan itäpuolelle asti. Heti Houkanojan itäpuolella sijaitsee Solkivuori, jonka suojelua olisi myös hyvä edistää.

Kuva 11. Pitkäahde-Selkämäen rajausehdotus.

18. Lahdespohja

Ehdotamme, että rajausta laajennetaan itäkoilliseen, Koivusenojannotkon ojittamattomiin soihin ja Hervannan kanjonin eteläpuolen rinteeseen ja sen alle, jossa on reheviä, osin vanhojakin metsiä. Rajauksen laajentaminen parantaisi arvokkaiden luontokohteiden kytkeytyneisyyttä, sillä Koivusenojannotkosta edelleen itään, noin 500 metrin päässä, sijaitsee Pitkäahteen ls-alueohjelmakohde. Välissä on vain Hervannan valtaväylä ja vanhan laskettelurinteen alue.

Myös Koivusenojannotkon pohjoispuolisen “Hallilanmäen” liittämistä suojelualueeseen voisi harkita. Lahdespohjan alue myös käytännössä yhdistyy suoraan ehdottamaamme Suolijärven aluekokonaisuuteen Särkijärven ja Hervannan asuinalueen välisiä metsiä pitkin. Osa näistä metsistä on METSO-ohjelman valintaperusteet täyttäviä runsaslahopuustoisia kangasmetsiä.

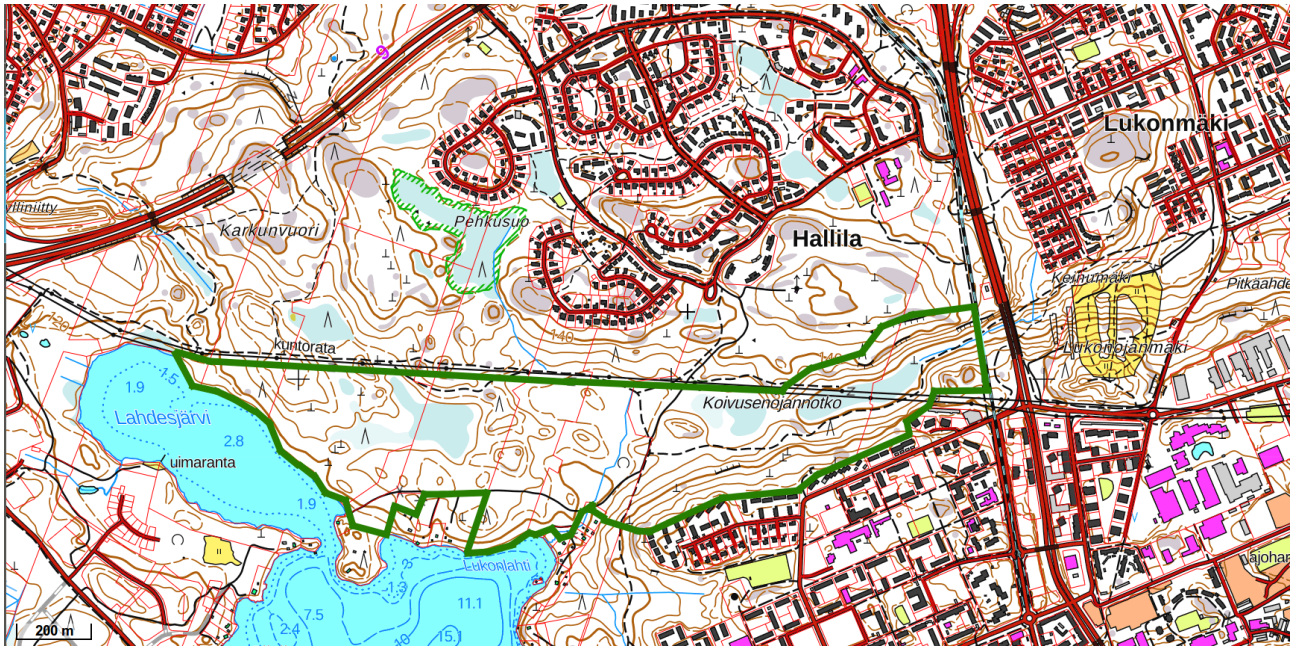

Kuva 12. Lahdespohjan rajausehdotus.

19. Leppänen ja 20. Lahdenperä

Ehdotamme, että etenkin Leppäsen länsiosan rajausta laajennetaan siten, että suojelualue ulottuisi kauemmas Särkijärven rannasta. Kauempana rannasta on toki nuorta metsää, mutta koko alue on rehevää, ja esimerkiksi metsälehmusta kasvaa monin paikoin. Suojelu ja nuoren metsän mahdolliset ennallistamistoimet tukisivat alueen lehtokokonaisuuden suojelua.

Leppänen rajautuu lännessä luonnonsuojelulain mukaisena luontotyyppinä suojeltuun metsälehmuslehtoon. Tästä noin 200 metriä länteen sijaitsee Lahdenperän tuleva ls-alue. Väliin jäävä alue on Tampereen ev.lut. seurakuntien omistuksessa, jossa rantavyöhyke on runsaslahopuustoista kangasmetsää ja kauempana järvestä rehevää, nuoripuustoista lehtoa (kasvaa mm. metsälehmusta). Tavoitteena tulisi olla yhdistää Leppäsen ja Lahdenperän kohteet em. luonnonsuojelulain mukaisen luontotyyppirajauksen ja ev.lut. seurakuntien omistaman kaistaleen kautta. Seurakuntien omistama tila jatkuu noin 4 hehtaarin laajuisena myös Särkijärven etelärannalla, ja siellä metsä on kirkkaasti suojelun arvoista (täyttää METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet lehtona ja runsaslahopuustoisena kangasmetsänä). Seurakuntien omistama tila on oheisessa kartassa punaisella rajauksella. **Ehdotamme, että Tampereen kaupunki ostaa ev.lut. seurakuntien tilan suojelutarkoituksessa, tai kannustaa seurakuntia suojelemaan se METSO-ohjelman kautta.** Näin saataisiin muodostettua laaja ja yhtenäinen, arvokkaiden lehtojen, jalopuumetsien, kangasmetsien ja lähteikköjen suojelukokonaisuus Särkijärven rannoille. Kokonaisuutta täydentää vielä myös Metsähallituksen omalla päätöksellään suojelema Vuoreksenlammin alue (noin 15 ha) puolustusvoimien alueella, joka rajautuu suoraan edellä mainittuun ev.lut. seurakuntien omistamaan tilaan.

Ehdotamme, että myös lähteikköjen ja niihin kytkeytyvien purojen sekä niitä

ympäröivien metsien osalta Leppäsen rajausta laajennetaan. Suojelualueen rajaukseen tulisi sisällyttää kaikki kolme alueen lähdettä, joista läntisimmällä on ilmeisesti ELY-keskuksen toimesta tehty kunnostustoimia vuosina 2024–2025. Puro haarautuu ja jatkuu luonnontilaisena myös lähteiden koillis- ja luoteispohjoispuolella. Virtavesiä ympäröivä metsä on sekapuustoista ja monin paikoin lahopuuta on runsaasti. Metsälehmusten lisäksi alueella on monin paikoin ekologisesti merkittävää raitaa. Alueella on uhanalaisia luontotyyppejä, kuten tervaleppäkorpea ja lehtomaisia kankaita. Alueella esiintyy myös vaateliaita lehtolajeja. Vanhan metsän indikaattorilajeista esiintyy muun muassa pihkakääpää. Luonnonsuojelualueohjelman rajaukseen esitetyllä alueella esiintyy 2014 tehdyn selvityksen mukaan silmälläpidettäviä (NT) punakarakääpää, vuotikankääpää ja kittikääpää. Alueen uhanalaisesta lajistosta oli joulukuussa 2025 kuultavissa erittäin uhanalainen, rauhoitettu hömötiainen. Alueelta on myös useita havaintoja erittäin uhanalaisesta lahokaviosammalesta, joka kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteeseen II.

Erityisesti Särkijärven rantavyöhykkeellä ja sen välittömässä läheisyydessä kasvaa yleisesti järeää, monilajista puustoa ja monin paikoin ekologista avainlajia, haapaa. Rantavyöhykkeellä haapa on parhaimmillaan ympärysmitaltaan 2 metriä. Alueelta on tehty runsaasti liito-oravahavaintoja. Uhanalainen (VU) liito-orava on tiukasti suojeltu EU:n luontodirektiivin ja Suomen luonnonsuojelulain perusteella. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Rantavyöhykkeellä kasvaa vanhan metsän indikaattorilajeja, kuten ruostekääpää, punahäivekääpää ja pohjanrypykkää. Laji.fi -portaalissa on myös havaintoja esimerkiksi niin ikään vanhan metsän indikaattorilajeista rusokäävästä ja silmälläpidettävästä (NT) valkorihmakäävästä. **Ehdotamme suojelualuerajauksen laajennettavan koskemaan koko rakentamatonta rantaviivaa.**

Olemme rajanneet Leppäsen alueeseen mukaan myös kaksi puustoista suon laikkua ls-alueohjelmaluonnoksessa esitetyn rajauksen pohjoispuolella.

Metsälain 10 §:n pienialaisten arvokkaiden luontokohteiden suojeleminen ei yksistään riitä turvaamaan metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä, mikäli ekologisia vyöhykkeitä ja suojavyöhykkeitä arvokohteisiin ei huomioida riittävällä tavalla. Populaatioiden säilymiseen vaikuttaa myös alueen koko. Leppäsen alueen lähteikköjen ja purojen säilymistä tukee niitä ympäröivien metsien suojeleminen. Ympäröivä metsä takaa riittävän varjostuksen ja suojavyöhykkeen turvaamaan veden laadun, virtaaman ja koko ekosysteemin monimuotoisuuden.

Laji.fi -portaalin havaintojen mukaan puroalueelta on tehty havaintoja myös jättipalsamista. Tämän poistaminen tulisi lisätä luonnonsuojeluohjelman mukaiseksi hoitotoimeksi varmistamaan arvokkaiden pienvesien alkuperäisen lajiston säilyminen.

Lahdenperän alueeseen olemme rajanneet mukaan myös puustoista suota ja luhtaista rantasuota.

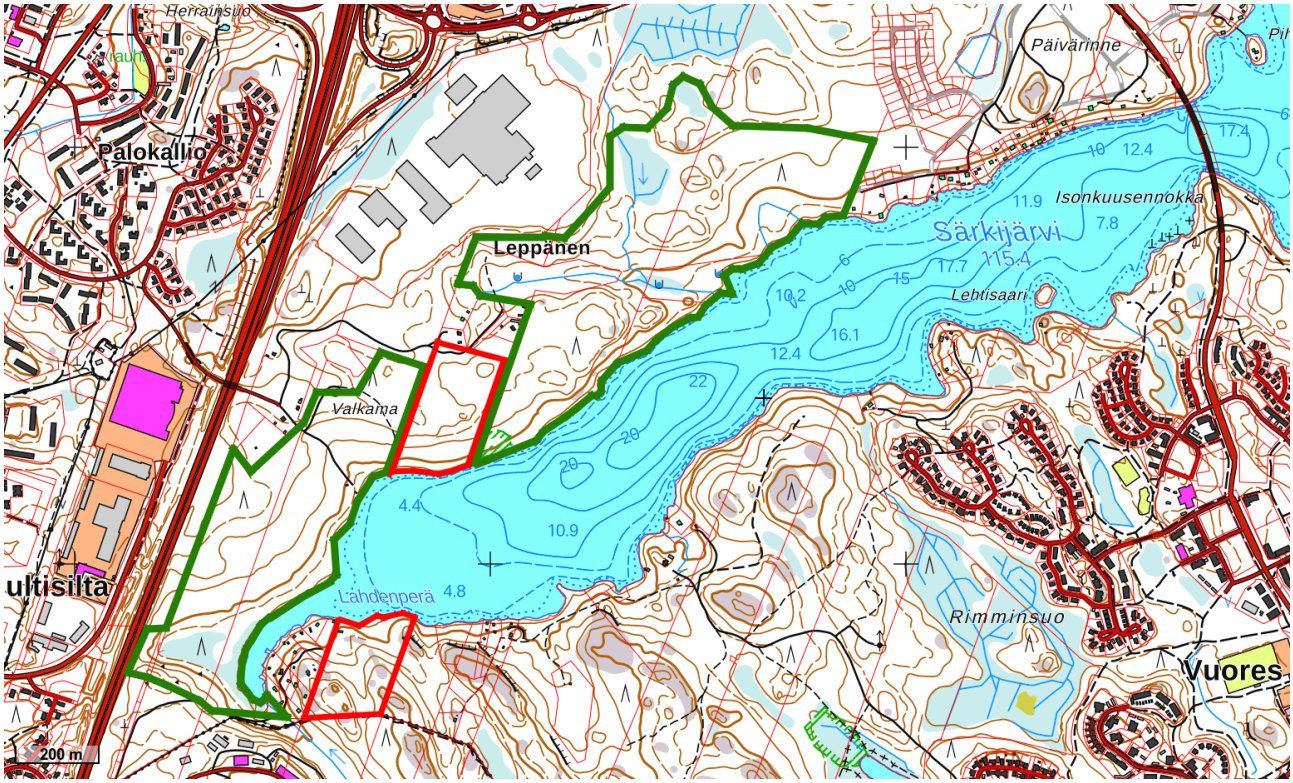

Kuva 13. Leppäsen ja Lahdenperän yhdistetty rajausehdotus. (Punaisella Tampereen ev. lut. seurakuntien omistama tila.)

21. Multivuori

Esitetty rajaus on hyvä ja perusteltu.

22. Hervantajärven luoteispuoli

Aluetta on esitetty suojeltavaksi jo 1990-luvun lopulla. On hienoa, että edellisen luonnonsuojeluohjelman kaavasuojelua ja arvometsästatusta ollaan nyt muuttamassa ls-alueohjelman myötä lakisääteiseksi suojeluksi.

Ehdotamme, että tulevaa suojelualuetta laajennetaan kaakkoon niin, että se yhdistyy Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueeseen (Hervantajärven uuden asuinalueen eteläpuolitse). Välialueella on muun muassa runsaslahopuustoisia kangasmetsiä ja kalliometsiä. Näin pystyttäisiin myös osaltaan vähentämään ja hallitsemaan nykyiselle Makkarajärvi-Viitastenperän ls-alueelle kohdistuvaa, merkittävää virkistyskäyttöpainetta. Ehdottamamme laajennus nousee myös selvästi esiin Zonation-tarkastelussa (ohjelmaluonnos s. 31).

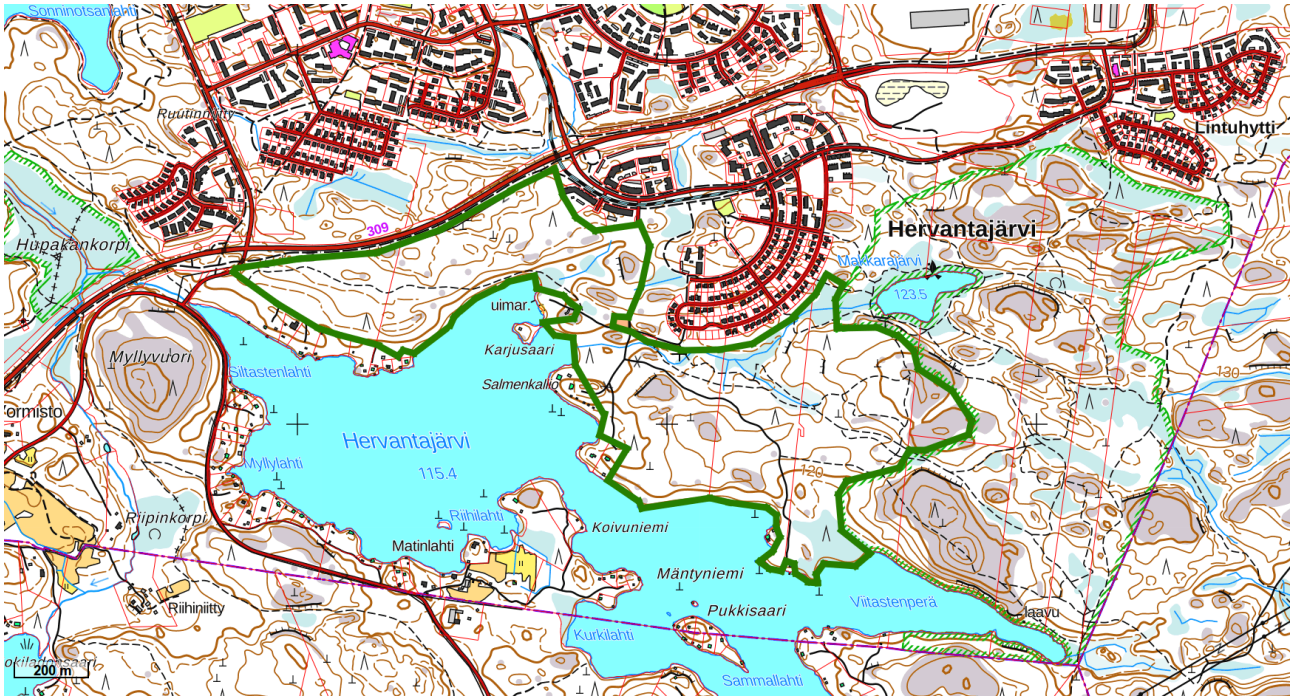

Kuva 14. Hervantajärven (luoteispuolen) rajausehdotus.

KOKONAAN UUDET KOHTEET

Kulkkila

Teiskossa, Paarlahden pohjoispuolella sijaitseva, Kulkkilan retkeilymetsä oli järjestöjen suojelualoitteen kohteena jo 2010, ja koko alueen suojelusta keskusteltiin luonnonsuojeluohjelman valmistelun yhteydesssä. Lopulta sieltä kuitenkin suojeltiin vain alueen luonnontilaisin osa, Pikkuhaan vanha metsä. Koko alue on kuitenkin edelleen suojelun arvoinen. Alue on yhtenäinen ja siellä on monipuolisia metsiä lehtoneidonvaippaa kasvavista lehdoista kalliometsiin. Runsaslahopuustoisia varttuneita ja vanhoja metsiä on melko paljon. Alue nousee selvästi esiin myös Zonation-tarkastelussa (ls-ohjelmaluonnos s. 30). **Ehdotamme edelleen koko Kulkkilan retkeilymetsän suojelua.**

Kuva 15. Kulkkilan rajausehdotus.

Maisansalo

Maisansalon alueella on laaja kokonaisuus (yli 50 ha) runsaslahopuustoisia kangasmetsiä Polsonlahden molemmin puolin. Aluekokonaisuus ulottuu Polsonlahden pohjoispuolella Maisakin alueeseen ja Mökkitiehen asti. Polsonlahden eteläpuolella se ulottuu Jyväkorventiehen ja kaakossa Pukkisillanvuorelle lähes Kuorannantielle asti.

Alueen metsät ovat pääosin varsin reheviä ja niissä kasvaa esimerkiksi järeitä haapoja. Maisansalon–Polson alue on myös uhanalaisen liito-oravan elinympäristöä.

Aluekokonaisuus kattaa myös jopa noin 2 km Näsijärven rakentamatonta, osin kallioista rantaa, ja kalliometsiä. Alueella on virkistyskäyttöä – reittejä ja nuotiopaikka – ja Tampereen kaupungin retkeilyn palveluohjelman mukaan virkistyskäytön edellytyksiä ollaan parantamassa. Maisansalon alue nousee selvästi esiin Zonation-tarkastelussa (Is-ohjelmaluonnos s. 30).

Ehdotamme, että Maisansalon ja Polsonlahden aluekokonaisuus otetaan mukaan Is-alueohjelmaan.

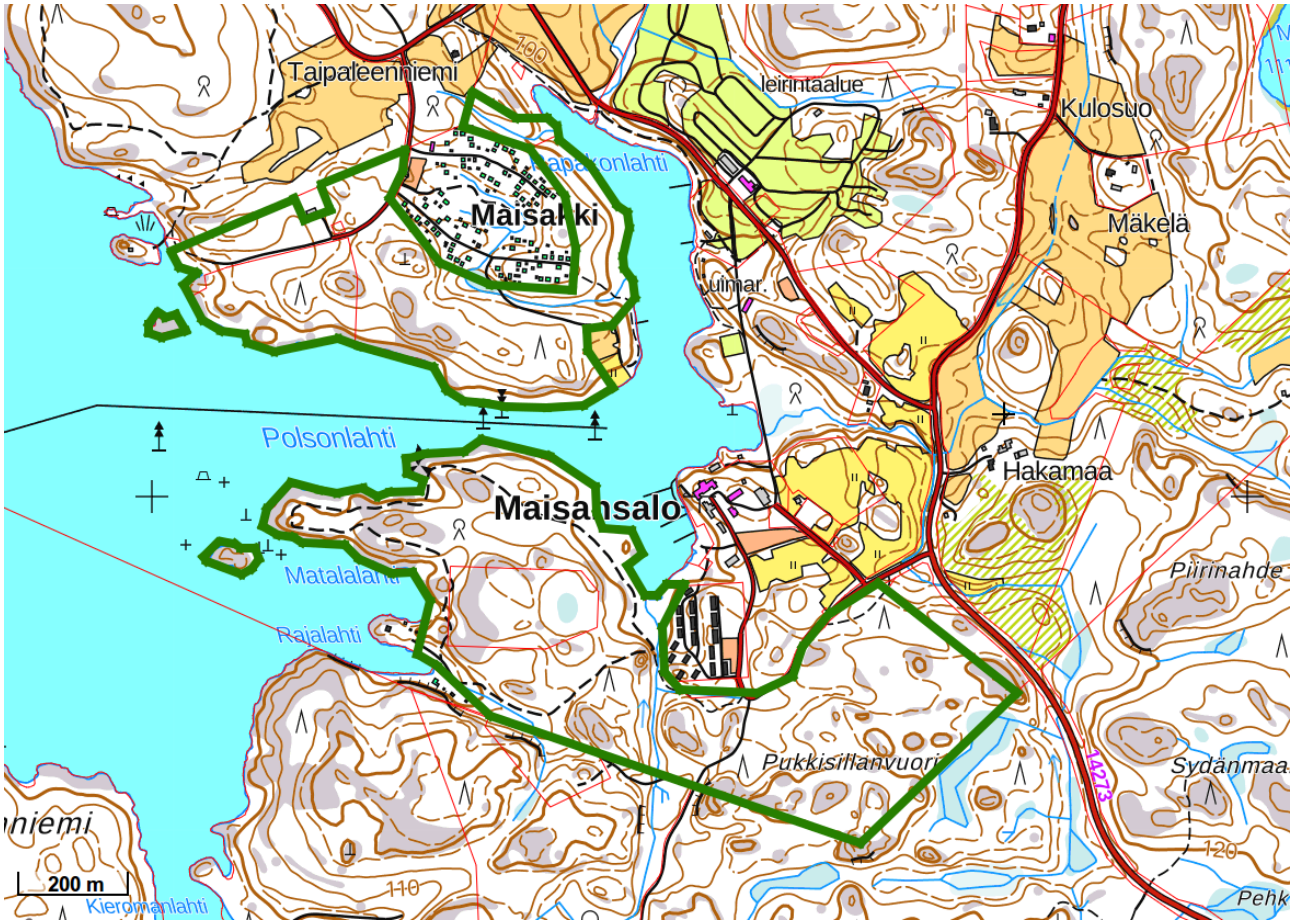

Kuva 16. Maisansalon rajausehdotus.

Manukka

Luontojärjestöt ovat ehdottaneet Sorilassa sijaitsevaa Manukkaa suojeltavaksi jo vajaat 15 vuotta sitten. Saamamme tiedon mukaan arvokkaan alueen eteläosa on luovutettu yksityiselle vaihtomaaksi keväällä 2025. **Ehdotamme, että kaupunki linjaa, ettei merkittäviä luontoarvoja sisältäviä alueita enää anneta vaihtomaaksi.**

Manukassa on muun muassa runsaslahopuustoisia kangasmetsiä, korpia sekä pienvesiä (puro ja noro). Alueesta on luontotietoja myös Luontoliiton metsäryhmän edellä mainitussa raportissa. Manukan alue nousee selvästi esiin myös Zonation-tarkastelussa (Is-alueohjelmaluonnos s. 30). Se on tärkeä myös kytkeytyneisyysnäkökulmasta: siitä alle 1,5

km koilliseen sijaitsee Kintulammin retkeily- ja ls-alue, kun taas noin 1,5 km päässä lännessä sijaitsee Aitolahden arvokas luontokokonaisuus (tässä ohjelmassa Korpi- ja Uusi-Keso ja niihin ehdottamamme laajennukset). **Ehdotamme, että se osa Manukkaa, joka yhä on Tampereen kaupungin omistuksessa, otetaan mukaan ls-alueohjelmaan.**

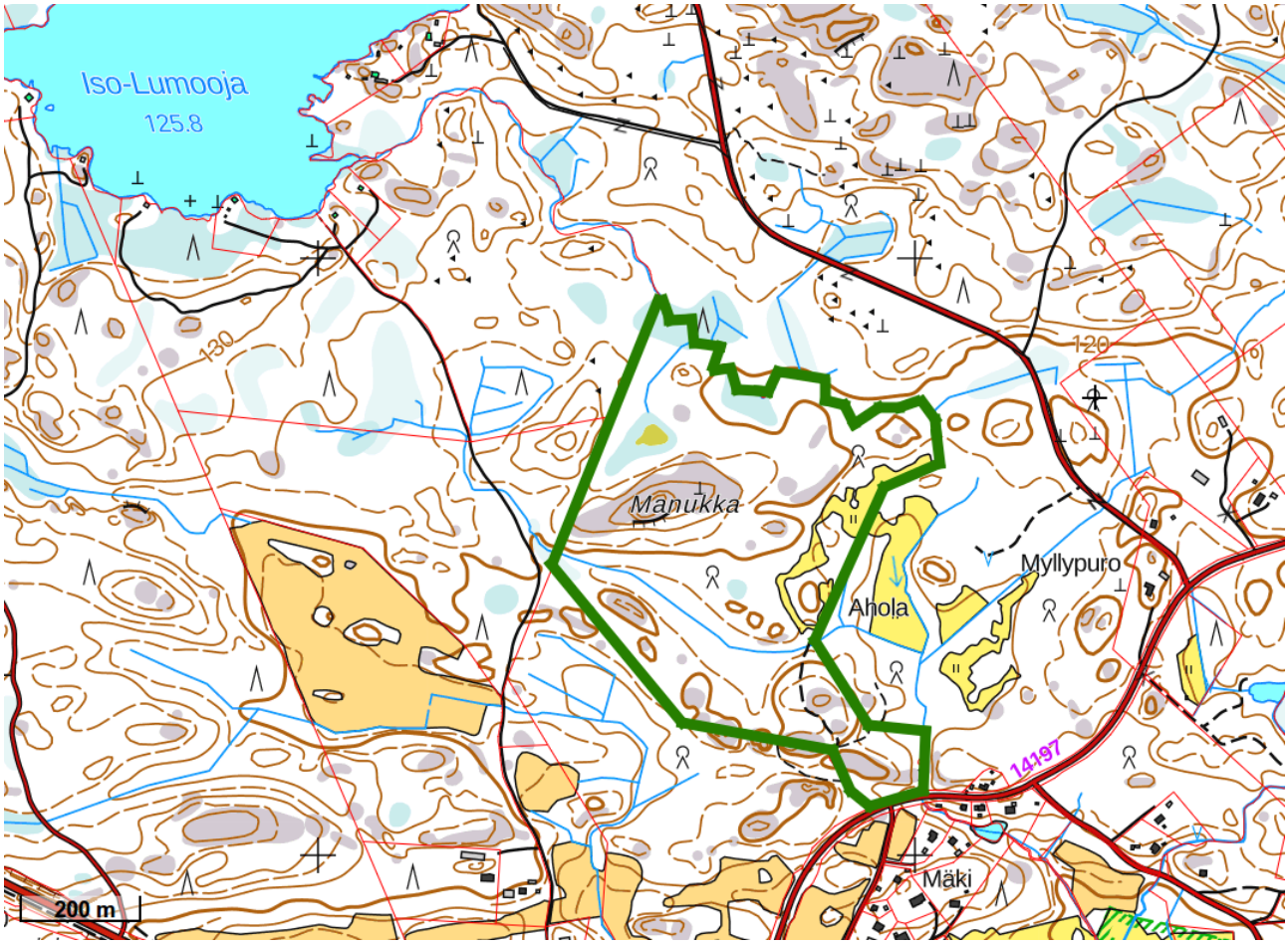

Kuva 17. Manukan rajausehdotus.

Kaukajärven eteläpuoli ja Pitkäjärven läheiset metsäalueet

Ehdotamme, että Tampereen kaupunki perustaa laajan luonnonsuojelualueen, joka rajautuu pohjoisessa Kaukajärveen alkaen Haiharan alueelta, kattaen koko Hikivuoren ja sen itäpuoliset alueet sekä Levonmäen idässä aina kuntarajaan asti. Toivomme, että Tampereen kaupunki edistää myös omistuksessaan olevien Kangasalan puoleisten alueiden, Pitkäjärven rantametsien-Kisapirtin alueen vanhan metsän suojelua.

Suojeluun esittämämme alue alkaa lännessä Haiharan kartanon puistosta ja Hikivuoren suojellusta jyrkänteestä, jatkuu itään Levonmäen alueen kautta Kangasalan rajalle ja Kangasalan puolella Kisapirtille ja sen itäpuolisiin ls-alueisiin saakka. Tampereen puolella alueessa on pieni yksityisen maanomistuksen aiheuttama aukko Hikivuoren ja Levonmäen

välissä. Perustettava suojelualue liittäisi Tampereen ja Kangasalan ekologiset käytävät yhteen, mikä on luonnonsuojeluohjelman keskeinen valintaperuste.

Kaukajärven ja Pitkäjärven etelärannan aluekokonaisuus nousee esiin Zonation-tarkastelussa (Is-ohjelmaluonnos s. 31). Kaukajärven ja Kangasalan puoleisen Pitkäjärven eteläranta muodostaa käytännössä yhtenäisen, 4–5 kilometrin mittaisen hienon luontokokonaisuuden, jonka suojelusta on tehty valtuustoaloitteet sekä Tampereella että Kangasalla vuonna 2021. Molempien kaupunkien valtuustot ovat hyväksyneet valtuustoaloitteet vuonna 2022. Kangasalan kaupunki on jo edennyt valmistelussa, ja on tarkoituksenmukaista, että Tampere täydentää luonnonsuojelualueohjelmaansa siten, että syntyy yhtenäinen, kuntarajat ylittävä suojelualuekokonaisuus. Järvien etelärannat ovat pääosin Tampereen kaupungin omistuksessa, mikä mahdollistaa suojelun toteuttamisen nopeasti ilman lunastus- tai korvauskustannuksia. Suojeluun esitettävä alue on myös kaavoitettu valmiiksi virkistysalueeksi, joten sen suojeleminen ei estä rakentamista tai heikennä kaupungin elinkeinotavoitteita, ja samalla se vahvistaa alueen nykyistä käyttöä. Kangasala on ollut halukas ostamaan Kisapirtin alueen suojelutarkoituksessa. **Esitämme alueen suojelua valtuustoaloitteiden mukaisesti.**

Järvien eteläiset rantavyöhykkeet on Pirkanmaan maakuntakaavassa määritetty seudullisesti tärkeiksi viheralueiksi, jotka ovat osa Tampereen ja Kangasalan suuntien ekologisia käytäviä. Pirkanmaan ELY-keskuksen laatimassa Tampereen kaupunkiseudun viherrakenne 2019 -selvityksessä alue on luokiteltu osaksi Tampereen seudun metsäekologista pääverkostoa.

Alueella esiintyvät liito-orava, erityisesti suojeltavat sammallajit, lahopuustoiset lehdot sekä lähteiköt vastaavat ohjelman biodiversiteettikriteereitä. Haihara, Hikivuori ja Levonmäki olivat mukana kaupungin aiemmassa luonnonsuojeluohjelmassa kaavasuojelu- tai arvometsäkohteina. Hikivuoren jyrkänteelle on sittemmin rajattu erityisesti suojeltavan kolokärpänsammalen esiintymisalue (LsL 77 §, vanha LsL 47 §). Uhanalaisista luontotyypeistä lehtoja löytyy niin Haiharan, Hikivuoren ja Levonmäen kuin Pitkäjärven-Kisapirtin alueeltakin. Hikivuoressa on myös korkea ja leveä jyrkännealue sekä runsaslahopuustoista kangasmetsää, kuten Levonmäessäkin. Haiharan, Hikivuoren ja Levonmäen lisäksi liito-oravahavaintoja on Pitkäjärven ja Kisapirtin alueelta. Pitkäjärven ja Kisapirtintien välisen rinteen puronvarren ja rannan viereisen rinteen metsät ovat vanhoja ja runsaslahopuustoisia Metso 1 -kriteerit täyttäviä luonnonmetsiä. Uhanalaista luontotyypeistä alueella esiintyy lehtojen ohella lehtomaisia kankaita. (Luontoliiton metsäryhmän kartoitusraportti 7-9.11.2022). Myös Kisapirtin läheisyydessä sijaitsevan, Tampereen kaupungin osittain omistaman Turvelammen ympäristö on monipuolinen vaihdellen luonnontilaisesta suosta rehevään saniaiskorpeen.

Suojeltavaksi ehdotetulla alueella pesii runsas ja monipuolinen linnusto. Esimerkiksi Turvelammen alueelta on havaintoja mm. uhanalaisesta hömötiaisesta ja vanhan metsän indikaattorilajista, pohjantikasta. Levonmäen alueella kasvaa paljon haapaa ja metsälehmuksia, silmälläpidettävää raidankeuhkojäkälää ja muita harvinaisia kasvilajeja. Haiharassa on muun muassa korpi- ja puistonurmikan ainutlaatuista risteymää.

Tampereen kaupungin rajojen sisällä alueen suojelu toisi Tampereen suojeluverkostoon mukaan noin kilometrin verran kirkasvetisen Kaukajärven rakentamatonta etelärantaa.

Kaukajärvi on pohjavesivaikutteinen ja vesienhoidollisesti herkkä järvi. Sen etelärannan metsien ja rantavyöhykkeiden säilyminen suojaa järveä pintakuormitukselta, ehkäisee eroosiota ja ravinnevalumia, turvaa järven luonnontilaisen kaltaista vedenlaatua sekä säilyttää pohjavesien luontaisia purkautumisalueita. Rantojen suojelu on tunnetusti vaikuttavin yksittäinen vesiensuojelun toimenpide. Kaukajärven pohjavesivaikutteisuus ja rantarinteiden erityispiirteet tekevät suojelusta myös merkittävän osan vesienhoitotavoitteita.

Kokonaisuutena Kaukajärven ja Pitkäjärven eteläranta täyttää luonnonsuojeluohjelman keskeiset kriteerit, mukaan lukien kaupungin omistuksen, ekologisen yhteyden, uhanalaiset lajit, arvokkaat luontotyypit, vesiensuojelun, maisema- ja virkistysarvot sekä aiemmat valtuustopäätökset suojelun edistämisestä.

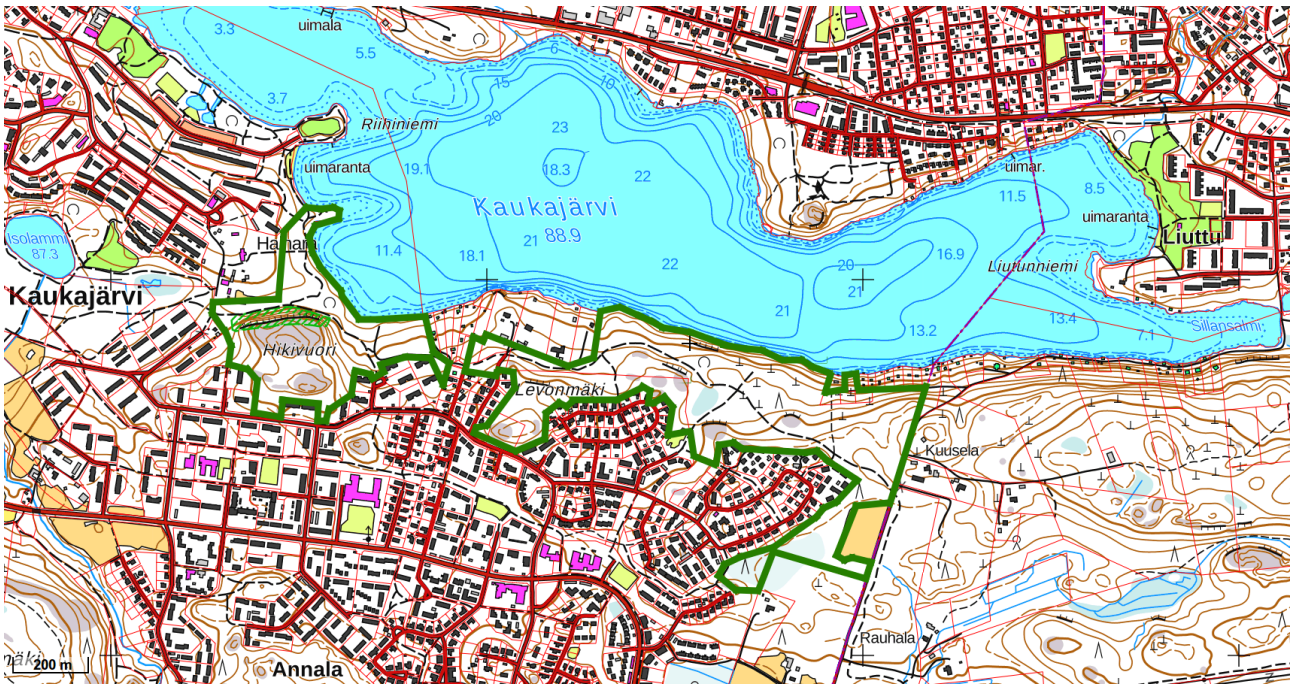

Kuva 18. Kaukajärven eteläpuolen rajausehdotus.

Halimasjärven luonnonsuojelualueen laajennukset

Luontojärjestöt (mm. Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri) tekivät vuonna 2006 aloitteen Halimasjärven luonnonsuojelualueen laajentamisesta. Kaupunki toteutti lopulta esityksen pääpiirteissään vuonna 2013. Aloitteessa esitetyn alueen eteläisin osa jäi kuitenkin pois perustetusta suojelualueesta. Kyseessä on Vaarinsuon alue, joka rajautuu koillisessa Halimasjärven Is-alueeseen, lännessä Vaarinsuon ja Kenkirajan väliseen tilanrajaan ja idässä Risson asuinalueeseen. **Ehdotamme Vaarinsuon alueen suojelua nyt uudelleen.** Alue oli luonnonsuojelullisesti arvokas jo vuonna 2006 ja nykyisin se on sitä vielä enemmän, kun metsä on ikääntynyt. Alueella on varsin rehevää (lehtomaista kangasta ja lehtoa) kuusivaltaista vanhaa metsää, jossa kasvaa sekapuina mm. järeitä haapoja. Myös lahopuuta on muodostunut merkittävästi. Alueella on myös korpisuutta ja erilaisia kosteikkoja.

Ehdotamme myös toista laajennusta Halimasjärven luonnonsuojelualueesen. Kyseessä on suoraan ls-alueeseen rajautuva alue Ollinojan varressa, Risson asuinalueen itäpuolella, rajautuen idässä Kangasalan rajaan. Alueella on samantyyppistä metsää kuin Halimasjärven nykyisellä ls-alueella. Halimasjärven laajennusalueet nousevat esiin myös Zonation-tarkastelussa (ohjelmaluonnos s. 31). Halimasjärven laajennus parantaisi myös suojeltujen alueiden kytkeytyneisyyttä, sillä Petäjässuon perusteilla oleva luonnonsuojelualue sijaitsee ehdottamamme laajennuksen välittömässä läheisyydessä, heti sen eteläpuolella.

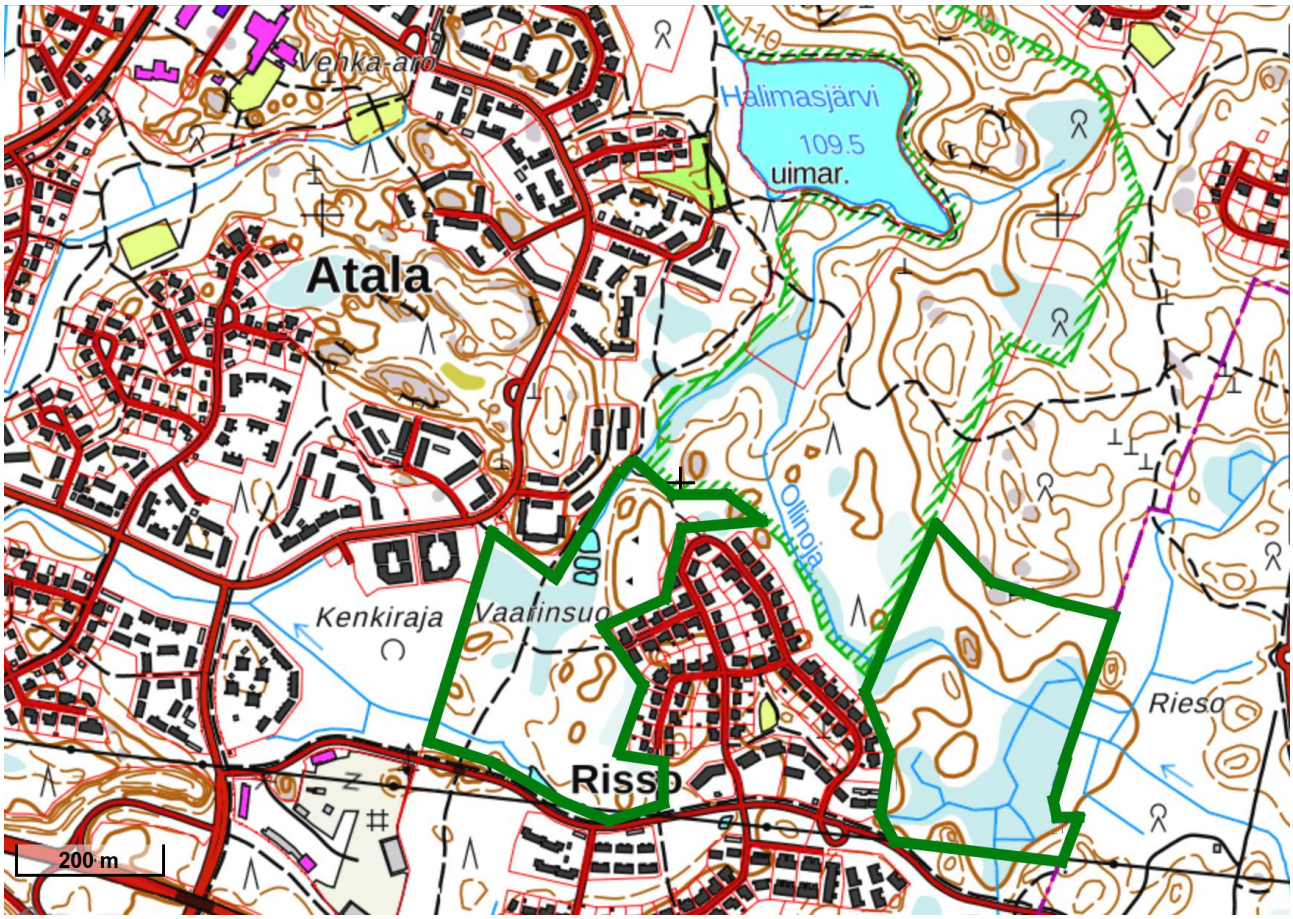

Kuva 19. Halimasjärven laajennuksen rajausehdotus.

Suolijärvi

Suolijärven alueella on reheviä, runsaslahopuustoisia kuusivaltaisia kangasmetsiä ja lehtoja. Alueella on myös runsaasti virkistyskäyttöä. Suolijärven arvokas alue alkaa etelässä suoraan Hupakanojan ls-alueesta ja jatkuu molemmin puolin järveä Särkijärveen asti ja edelleen järveä ja ulkoilureittejä seuraillen Lahdespohjan ls-alueohjelmarajauksen suuntaan. Lounaassa alue jatkuu Mäyrämäen yli, pienten järvien (Virolainen ja Pieni-Virolainen) kautta Pilkkakuusenharjulle asti. Kyseessä on suuri ja arvokas luontokokonaisuus. Alue erottuu punaisena myös metsien monimuotoisuuden Zonation-aineistossa (ohjelmaluonnos s. 31).

Suolijärven Vuoreksen puolelle sijoittuu luonnonsuojelulain 29 § mukaisia metsälehmuslehtoja, uhanalaista lehtokorpea ja liito-oravan reviirejä. Alueella havaittuihin merkittäviin lintulajeihin lukeutuu vanhojen metsien laji, pikkusieppo. Mm. Virolaisten alueelta on tuoreita havaintoja sekä silmälläpidettävistä (NT rusokantokääpä, peikonnahka) että vanhojen metsien indikaattorilajikäävistä ja -kääväkkäistä (rusokääpä, ruostekääpä, riukukääpä, pohjanrypykkä). Runsasta lahopuun määrää indikoi myös useat lahokaviosammalesiintymät. Kasvilajistoon kuuluu mm. pussikämmekkä (NT ja RT).

Ehdotamme, että Suolijärven alue suojellaan mahdollisimman laajalla rajauksella, jotta toiminnalliset ekologiset yhteydet säilyvät. Tässä esitetty rajaus voisi olla laajempikin: sen voisi yhdistää Särkijärven ja Hervannan asuinalueen välisiä metsiä pitkin suoraan Lahdespohjan ls-alueohjelmakohteeseen.

Olemme rajanneet alueen etelässä suoran Hupakanojan suojelualueeseen, joka puolestaan sijaitsee alle 300 metriä ls-ohjelmassa mukana olevasta Hervantajärven luoteispuolesta länteen.

Suolijärven aluekokonaisuuden sekä muiden seudulle esittämiemme laajennuskohteiden suojelu olisi erittäin tärkeää kytkeytyneisyyden näkökulmasta: ehdotuksemme suojelemalla saataisiin luotua hieno ja erittäin merkittävä suojelualueiden ketju Hervannan ympäri kohti Kaukajärveä: suojelualueiden ketju alkaisi Viitastenperästä, jatkuisi Hervantajärven pohjoispuolitse Hupakankorpeen ja Suolijärvelle, edelleen Suolijärven molemmin puolin Lahdespohjaan, josta itään kohti Pitkäahdetta ja Selkämäkeä, Kaukajärveä.

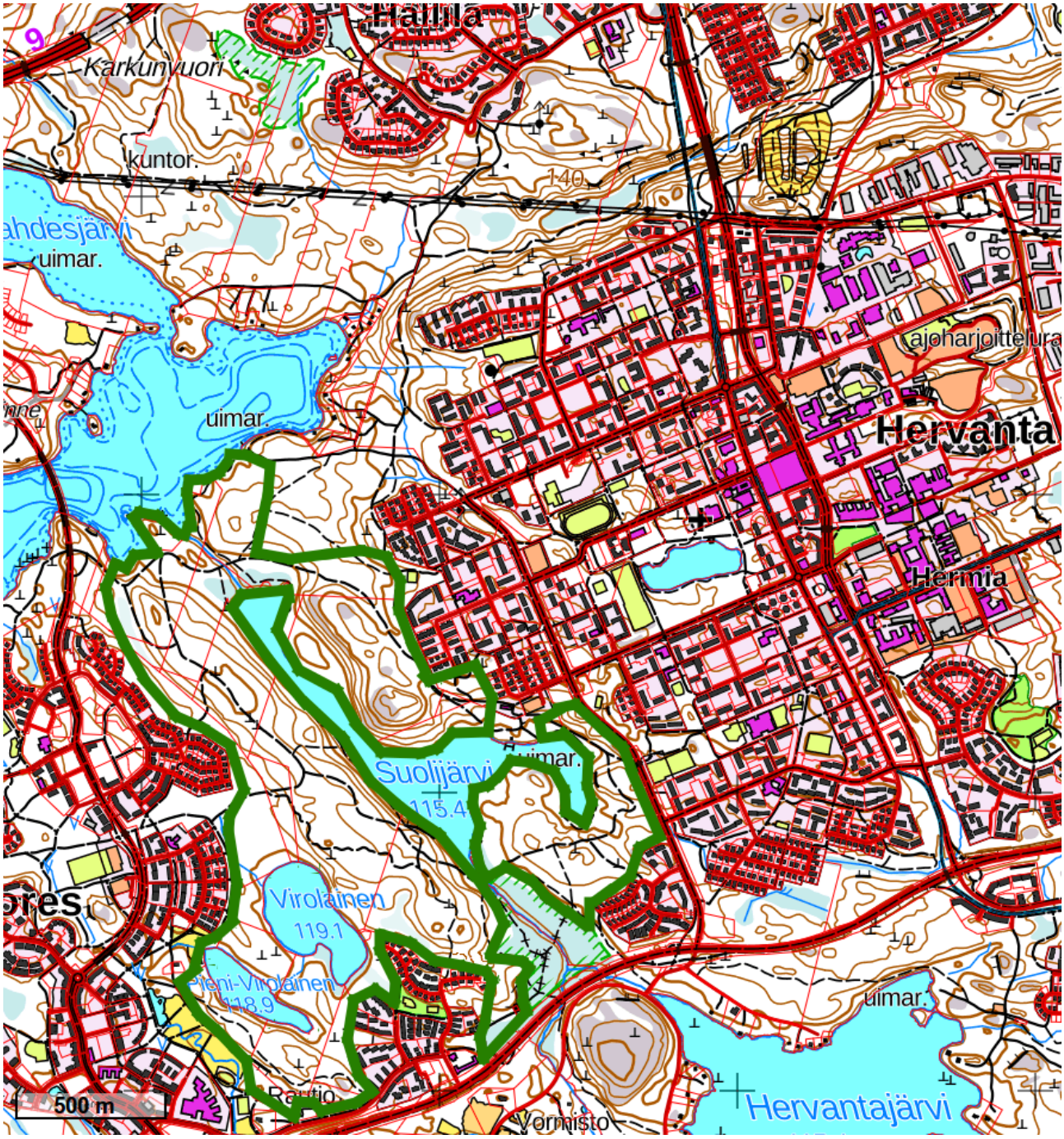

Kuva 20. Suolijärven rajausehdotus.

Pyhäjärven saaret: Lehtisaari ja Saunasaari

Ehdotamme, että osana uutta Is-alueohjelmaa Tampereen kaupunki suojelee myös Pyhäjärven Lehtisaaren ja Saunasaaren. Tämä toisi suojelun piiriin lisää isojen järvien saari- ja rantaluontoa Näsijärven Reuharinniemen ja -saarten tapaan.

Lehti- ja Saunasaaressa on suojelun arvoista, puustoltaan erirakenteista ja monilajista vanhaa metsää ja etenkin Lehtisaaressa myös runsaasti lahopuuta. Lehtisaaren puusto on kuusivaltaista, mutta sekapuustoa on paljon. Saunasaaressa puolestaan puusto on mänty- ja lehtipuuvaltaista, ja siellä kasvaa esimerkiksi erittäin järeitä haapoja. Saunasaaressa lahopuun määrä on nykyisellään Lehtisaarta selvästi pienempi, koska virkistyskäyttäjät ovat aiemmin keränneet saaresta paljon polttopuita. Tilanne on korjaantumassa vähitellen ja lahopuun määrä lisääntymässä, sillä kaupunki on ryhtynyt ylläpitämään puuhuollettuja nuotiopaikkoja molemmissa saarissa. Puuhuolto turvaa saarten lahopuut, ja sitä myöten luontoarvot lisääntyvät.

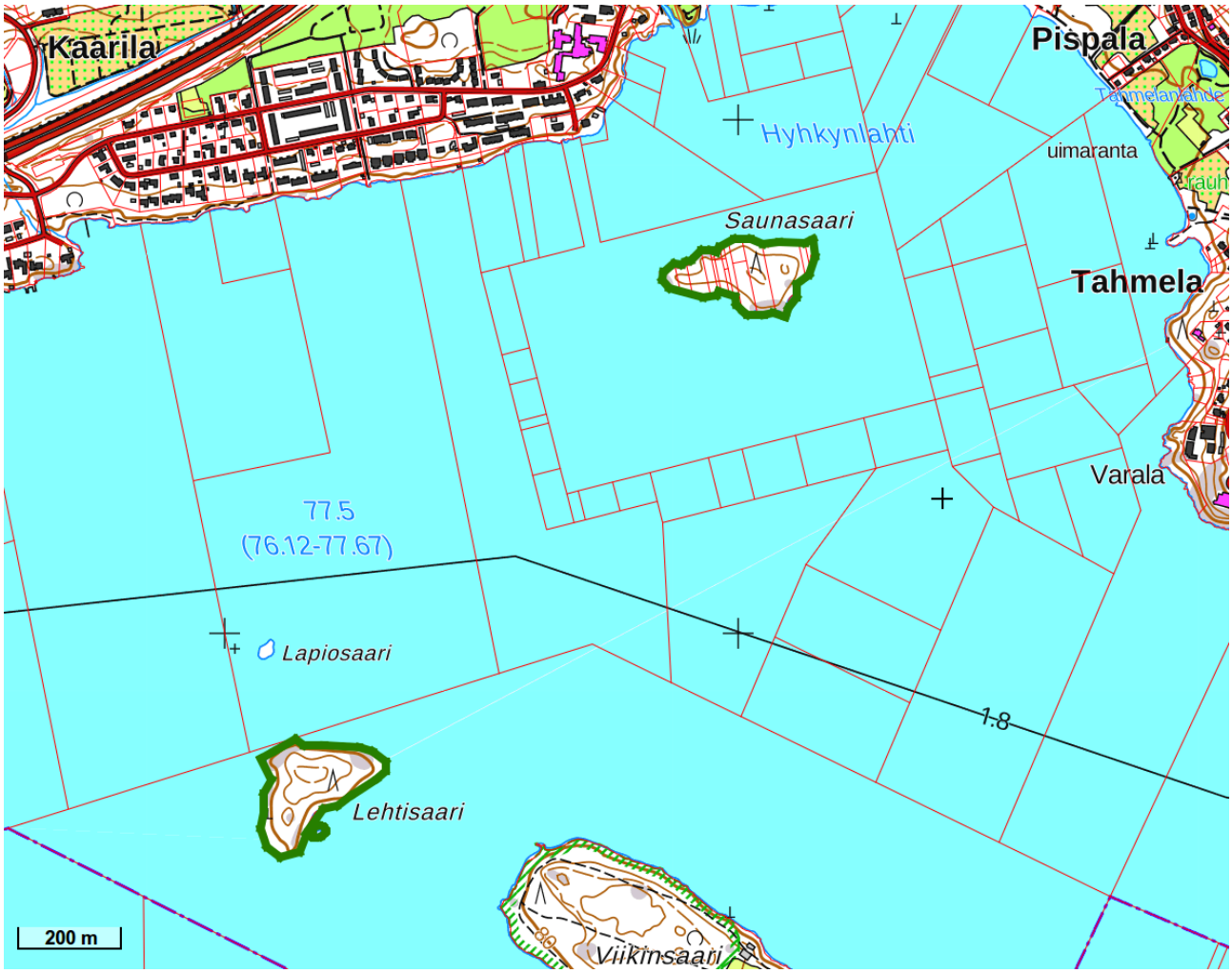

Kuva 21. Lehtisaaren ja Saunasaaren rajausehdotus.

Pärrinmaa

Pärrinmaan Myllyvuori on mukana Is-alueohjelmassa tarkastelualueena, mutta siitä ei ole esitetty minkäänlaista rajausta. **Ehdotamme koko Pärrinmaan alueen suojelua vajaan 60 hehtaarin laajuisena.** Aluetta rajaa pohjoisessa Sarankulman teollisuusalue ja etelässä Sääksjärvi. Idässä alue rajautuu lähes 1,5 kilometrin matkalla Peltolammin-Pärrinkosken luonnonsuojelualueeseen (välissä kulkee päärata). Lännessä alue puolestaan rajautuu Pirkkalan rajaan ja suoraan Pirkkalan puoleisiin arvokkaisiin

luontokohteisiin, Saukonvuoren–Taaporinvuoren kokonaisuuteen. Kyseessä on kytkeytyneisyyden näkökulmasta erittäin tärkeä kohde, koska se yhdistää Peltolammin-Pärrinkosken luonnonsuojelualueen Pirkkalan puoleisiin kohteisiin. Pärrinmaan alue kuuluu myös laajaan Lempäälän ja Pirkkalan väliseen metsämantereeseen, LemPi-metsään, muodostaen sen koilliskulman yhdessä Peltolammin-Pärrinkosken luonnonsuojelualueen kanssa. Pärrinmaan alue nousee todella selvästi esiin Zonation-tarkastelussa (ohjelmaluonnos s. 31).

Pärrinmaan alue on kytkeytyneisyyden lisäksi myös itsessään huomattavan arvokas: alueella on runsaslahopuustoista kangasmetsää, myös valtapuustoltaan vanhaa (etenkin Arranmaalla ja Myllyvuorella). Metsätyyppi on pääosin tuoretta ja lehtomaista kangasta. Alueella on myös lehtoa, korpilaikkuja, tihkupintaa ja Sääksjärven tuntumassa rämettä. Alueen pohjoisosassa on niittyjä sekä pieni pätkä Pärrinkosken alapuolista Myllyojaa. Pärrinmaan alue on myös vaarantuneen (VU) liito-oravan ja lepakkojen elinympäristöä, linnustoon kuuluu mm. pyy (VU). Alueen pohjoisimmassa osassa, Korvenojanpuiston puron tuntumassa kasvaa silmälläpidettävää (NT) kaislasaraa.

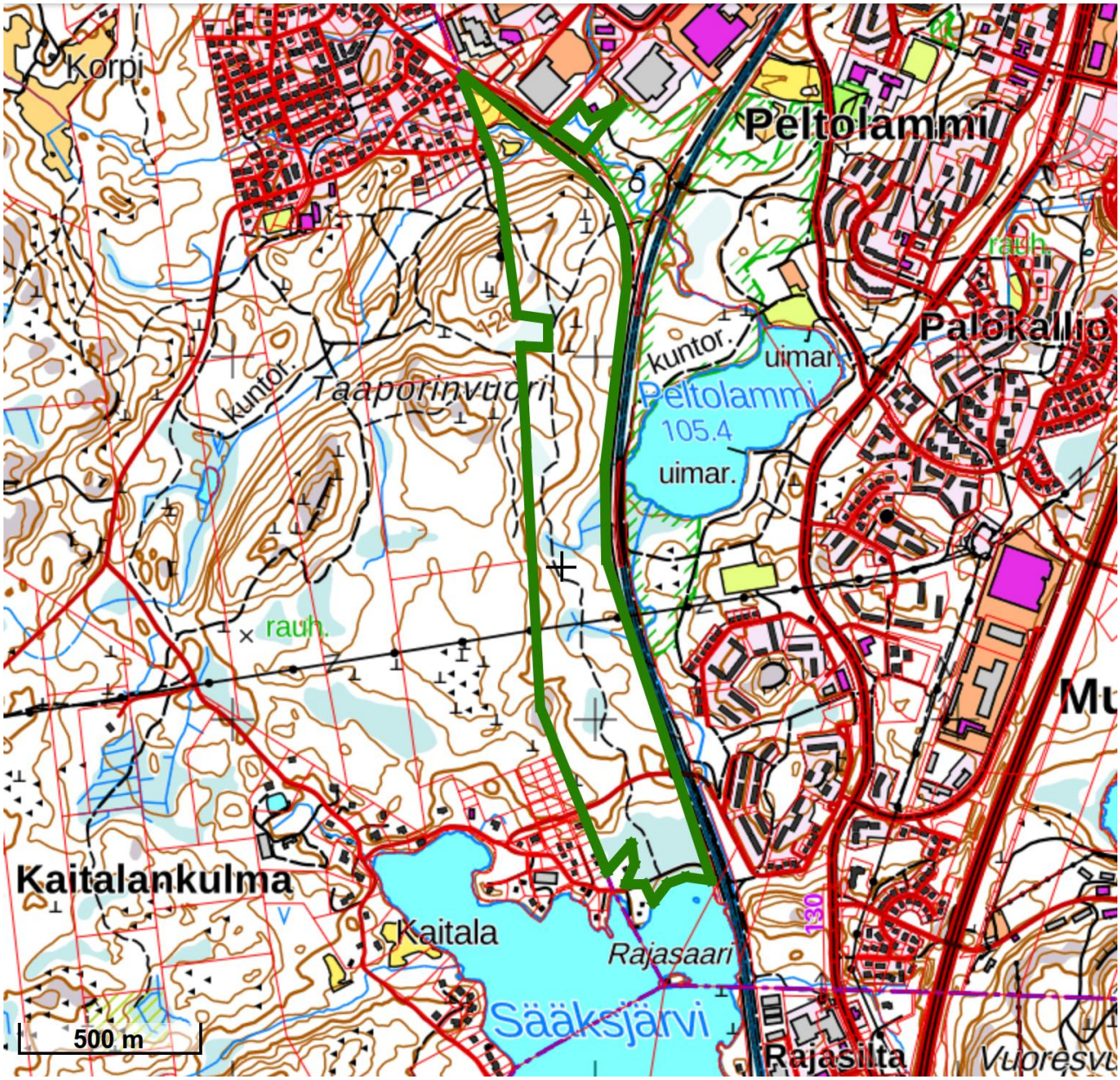

Kuva 22. Pärrinmaan rajausehdotus.

LAJISUOJELUSUUNNITELMA

Ls-alueohjelmaan kuuluu myös lajisuojelusuunnitelma (ohjelmaluonnoksen liite 2). Siinä käydään läpi sellaiset uhanalaiset lajit, jotka kuuluvat Pirkanmaan vastuulajeihin ja jotka esiintyvät Tampereella. Suojelusuunnitelma on mielestämme tervetullut, mutta sitä voisi laajentaa myös muilla uhanalaisilla lajeilla.

SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO
PIRKANMAAN PIIRI

LOPUKSI

Olemme iloisia, että Tampereen kaupunki on laatimassa nimenomaan luonnonsuojelualueohjelmaa. Vain luonnonsuojelulakiin perustuvalla, pysyvällä suojelulla voidaan turvata arvokkaiden alueiden säilyminen.

Vaikka ls-alueohjelma toteutuisi esitetynlaisena, vertailussa muihin suuriin kaupunkeihin Tampere jäisi suojelun määrässä edelleen selvälle takamatkalle. Tilannetta voitaisiin parantaa saman tien ottamalla ohjelmaan mukaan edellä ehdottamamme kohteiden laajennukset ja kokonaan uudet kohteet. Ohjelman ja ehdotustemme ulkopuolelle jää myös edelleen runsaasti suojelun arvoisia kohteita.

Jatkamme mielellämme keskustelua Tampereen kaupungin kanssa ja olemme valmiita osallistumaan ls-alueohjelman jatkovalmisteluun.

Tampereella 17.12.2025

Valtteri Rosenberg
Puheenjohtaja
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

Jukka T. Helin
Suojeluvastaava
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

Antti Virnes
Puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri ry.

Sari Hämäläinen
Järjestösihteeri
Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri ry.

Eläköön Eteläpuisto ry.
Varapuheenjohtaja
Eeva Leino